

«ПЛАСТ НАША ГОРДІСТЬ І МРІЯ»

Під таким гаслом святковано ювілей 25-ліття Українського Пласту у вільному світі. З цієї нагоди Пластове Філателістичне Бюро при Головній Пластовій Булаві видало серію пластових ювілейних марок. Проектував їх ст. пл. скоб Юрій Павлічко ЛЧ, а мистецько оформив до друку і друкував проф. Зенон Елиїв (Рочестер).

Серія марок видрукована в подвійних аркушах по 6х4-13/16 інча. Кожний аркуш має 9 різних марок, які разом творять "бльок". Марки зображують дійсні контури 6-ох країн, де Пласт найбільше активний. Країни подані в такому порядку, як на карті земної кулі. Дивлячись на перший ряд від ліва, згори вниз: Канада, США, Аргентина. Третій ряд: Велика Британія, Німеччина (Західна) і Австралія. По середині другого ряду — Україна. Перша марка згори цього ж ряду — Пластовий Герб; над Гербом гасло: "Пласт наша гордість і мрія", а третя марка внизу — це св. Юрій на коні (рисунок пл. сен. Мірка Пилишенка-Гарпуна).

Контури згаданих країн виповняють середини марок, ядро зазначеними лініями цеглясто-помаранчевої краски, що опісля переходить в яснішу, виповнюючи всю площу даної країни.

В горішньому лівому куті кожної марки є пластовий герб, а в правому — назва країни. При "Україні" є також "1911", рік заснування Українського Пласту на Рідних Землях. У долішній частині кожної марки є напис "Пластова Пошта" і номінал "10".

Тло марок, спільне для цілої серії, складається з 512 малих пластових гербів, поукладаних рядком наскіс, творячи голубе поле. Усі надруки на марках цеглясто-помаранчевої краски.

На маргінесі кругом бльока голубою краскою поміщені офіційні назви Пласту в мові даної країни. В горішній частині бльока є напис "25-ліття Українського Пласту у вільному світі", з датами "1945-1970". (Дата 1945 — це початок відновлення Пласту в Німеччині).

З лівого боку напис по-українському "Пласт — Організація Української Молоді". А під сподом назва Пласту в Канаді й Австралії: Plast, Ukrainian Youth Association. В долішній частині назва Пласту в США: Plast, Ukrainian Youth Organization, Inc., а під сподом по-іспанському: Asociacion Juvenil Ucraniana "Plast". З правого боку назва Пласту в Німеччині: Ukrainischer Pfadfinderbund in Deutschland e. V., а під тим назва Пласту в Великій Британії: Plast — K.W.O.K. Society in Gr. Britain.

Марки друковані "офсетом" на білому гумованому папері. Марки є зубковані і не зубковані, перфорація — поздовжніми дірками по 15 на інч.

Марки можна набути у голови ПФБ. Ціна 75 центів. Адреса:

George I. Pawliczko, 217 St. Stanislaus St., Rochester, N. Y., 14621, USA

Ст. пл. скоб Юрій Павлічко, ЛЧ
голова Пластового Філателістичного Бюро

ЗМІСТ

РЕДАКЦІЙНІ СТАТТІ

Л. Онинкевич: Куди йде наша молодь?	1
Вітаємо нового Начального Пластуна	6

ПРОБЛЕМАТИКА ПЛАСТОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Г. Коренець: До питання ідейних основ пластового виховання	7
--	---

"ПЛЕКАЙТЕ МОВУ..."

Т. Когут: Українська мова вдома і у Пласті та засоби її плекання в УПН	11
--	----

МИ І НАШЕ ДОВКІЛЛЯ

С. Зошук: Пластун у Семієн — найвищих горах Етіопії	15
Л. Храплива: Українські групи в країнах поселення	19
В. Ісаїв: Відгомін преси на східні договори німецького канцлера Брандта та їхнє значення для України	27

З ЖИТТЯ КРАЇН ПОСЕЛЕННЯ

Д. Попадинець: Пласт на посвяченні пам'ятника Шевченкові в Аргентині	29
--	----

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ У ДІЯСПОРІ

Т. Онинчук: Доплив пластового новачтва	30
В. Соханівський: З юнацтвом у потязі	33
Л. М. Л.: Українські студенти і... Євтушенко	38

КУТОК ПЛАСТПРИЯТУ

А. Коморовський: Батьки і Пласт	42
---------------------------------------	----

ДИСКУСІЙНИЙ ФОРУМ

Л. Левицька: Зауваження матері пластуна	49
Ю. Крижановський: До "Зауважень матері пластуна"	51

ДУМКИ ДО ДИСКУСІЇ

Вибрані думки із звіту Конференції пластових провідників в Австралії	57
--	----

ВІД Г.П.БУЛАВИ

Ювілейний рік Українського Пласту	58
---	----

ЛИСТУВАННЯ

О. Нагорняк: Марнотратство друкарської фарби і... наркотики	60
Вовк: "По-пластовому"	60
Остаточні висліди нашої анкети	61

ПЛАСТОВА ФІЛАТЕЛІЯ

Ю. Павлічко: "Пласт наша гордість і мрія"	64
---	----

Технічне оформлення: Іван Лучків

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 1 (32)

ТОРОНТО

1972

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ
Видає Головна Пластова Булава

PLASTOVY SHLIAKH
Виходить щотри місяці

Січень-березень 1972

Ч. 1 (32)

January-March 1972

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Mr. L. Onyshkevych, 9 Dogwood Drive, Trenton, N. J. 08638, U.S.A.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

Plastovy Shliakh Magazine, 2445-A Bloor St. W., Toronto 21, Ont., Canada

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор: Любомир Онишкевич. Члени Редакційної Колегії: Леонід Бачинський, Осип Войчук, Роксоляна Гарасимів, Ярослав Гарасимів, Тоня Горохович, Теодор Данилів, Володимир Дозорський, Анна Коренець, Олександр Луцький, Атанас Мілянчик, Лариса Онишкевич, Петро Саварин, Теодосій Самотулка, Микола Світуха, Володимир Соханівський, Данило Струк, Омелян Тарнавський і Атанас Фіголь.

Мовний редактор: д-р Наталія Пазунок.

Адміністратор: Омелян Тарнавський.

ЗМІСТ

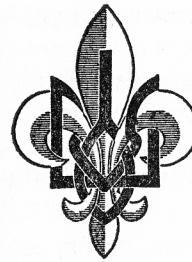
надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливі.

Річна передплата від 1 січня 1972 р.: США і Канада: \$6.00, Австралія: \$4.00 австр., Австрія: 100 шіл., Аргентина: 10 нових пезів, Бразилія: 200 кр., Бельгія: 150 бел. фр., Великобританія: 1.25 фунта, Німеччина: 12.50 нім. мар., Франція: 15 фр., Швейцарія: 15 шв. фр. Ціна одного числа у США і Канаді — \$1.50.

PLASTOVY SHLIACH — a Ukrainian Quarterly Magazine,
published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n,
2199 Bloor Street West, Toronto 21, Ontario, Canada.

Kiev Printers Ltd. — 860 Richmond Street West, Toronto 140, Ontario.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто — Канада

Ч. 1 (32)

січень-березень 1972

Редакційна стаття

КУДИ ИДЕ НАША МОЛОДЬ?

У численних статтях *Пластовий Шлях* старався і надалі старатиметься подавати образ нашої сьогодишньої молоді — її настроїв, почувань, політичних переконань — та її оточення. Але це не легка справа: кожному, хто обсервує нашу молодь, передусім молодь студентського віку, стає ясным, що образ цієї молоді, спостережений учора, не є актуальний сьогодні, бо в сьогодишньому світі настрої молоді міняються не з року в рік, а, майже, з дня на день. Те, що ми писали на наших сторінках у минулому році, сьогодні вже, мабуть, перестаріле. Заходять нові фактори, нові події і нові течії серед молоді, — тієї молоді, з якою ми працюємо і яку ми повинні, ні — мусимо розуміти. Наш журнал хоче стежити за цими новими течіями і хоче писати про них на своїх сторінках. Тому ми запрошуємо до співпраці та до виміни думок усіх тих, які цю проблематику знають або нею цікавляться.

Яких же змін зазнала наша молодь в останньому часі?

Не годні ми дати тут вичерпної відповіді на таке питання. Але згадаємо лише найважливішу і найбільш очевидну зміну, а саме — «політичне назрівання» наших студентських

активістів. Ще так нещодавно інтелектуальний провід українських студентів у діаспорі був майже байдуже, а часом навіть вороже наставлений до української справи. Існував «бунт» проти так званого «українського естаблішменту», тобто українського організованого життя в діаспорі. Це було, зрештою, зовсім нормальне явище, не лише нам, але поширене в Західному Світі: бунт проти батьків.

Але ступнево, упродовж останніх двох-трьох років, молодь чи радше її актив-провідники, почала мінятися. Спершу прийшло «відкриття» своєї етнічності. Під впливом більших, більш політично зорганізованих груп в Америці і в Канаді (муринів, порториканців, жидів, квебецьких французів) і інші етнічні групи віднайшли своє національне походження і почали приймати його, як свою ексклюзивну власність. Приналежність до «ін-групи», якою була етнічна група в діаспорі, стала модною. «Відкрили» свою етнічність-національність і українські студенти, хоч — як звичайно — декілька років пізніше, ніж більш активні групи, такі як от жиди чи мурини.

Зворот до етнічності прибирав різні форми. Не завжди ті вияви були стильові (напр. «українські рубашки» в Нью-Йорку), переважно були наївні і не завжди подобались старшій генерації. Але це був знак, що наша молодь почала цікавитись українською справою. Уже не було нехоті до всього українського, — нехоті, яку так легко було завважити ще 5-6 років тому, коли молодь змуджена українськими академіями, маніфестаціями, партіями і т. д. відкидала все, що українське.

Появились тоді різні культурні прояви: платівки, поезія, мистецтво. Модними стали прогулянки в Україну. Молодь почала говорити між собою по-українському. Ці всі речі були «видумані» самою молоддю, не накинені їй згори, і тому часом були чужі та не зрозумілі старшій генерації.

Друга стадія була більш активістична: праця для громади і суспільства. Знову таки декілька років після американської молоді наші студенти почали працювати у своєрідних «корпусах миру». Помітною тут була акція для жертв землетрусу в Югославії, збіркова акція на Катедру Українознавства в Гарварді, поїздки на Захід Канади для праці по українських селах тощо. Ця стадія ще триває в Канаді, хоч у США, на жаль, уже перестала бути надто модною.

Третьою стадією став політичний активізм. Знову форми вияву були запозичені в інших: протестаційні марші, демон-

страції, летючки, особисті протести, делегації, пропагандивна преса і т. д. Спершу ця акція була звернена головню на справи Української Католицької Церкви: журнал *Криза*, акція за патріархат і помісність УКЦеркви, демонстрації проти представників Ватикану і т. д., завершуючись великою протестаційною маніфестацією у Філадельфії, де були студентські голодівки тощо (дивись рубрика *З молодого преси у П. III.*, 1971, ч. 4).

Може частинно під натиском української молоді, справи в УКЦеркві трохи наладилися з кінцем 1971 р., і молодецька енергія наших студентів звернулася на нові, куди важливіші рейки. Молодь підняла прапор протесту проти насильства Москви над Україною. Зокрема стали близькими для молоді — доля і змагання молодих інтелектуалів на українських землях: Мороза, Чорновола, Дзюби, Світличного та інших. Спорадичні виступи молоді в обороні арештованих почали перемінюватись у великі, стихійні політичні акти, у яких молоді демонстранти часто бували побиті чи арештовані поліцією. Це вже не були внутрішні, суто-українські акції, а політичні дії на міжнародній арені, про які почала часто говорити світова преса, радіо і телевізія.

Варто тут згадати такі події, як от — демонстрації проти Косигіна в Торонті, демонстрації в Чикаго, демонстрації біля Об'єднаних Націй, а також надзвичайно цікаву й своєрідну акцію проти російського поета Євтушенка, у якій студенти пляново й дуже віддано переслідували його по різних містах Америки (див. рубрика *Українська молодь у діаспорі у цьому числі П. III.*).

Що ж далі? Яка наступна стадія в політичній діяльності нашої молоді?

Наша молодь у своєму політичному розвитку звичайно слідкує за іншонаціональними групами. Тож обсервуючи течії і настрої американської та інших молодечих груп, ми можемо передбачити якою стане наша молодь завтра. Тому проаналізуємо, що діється в світі в теперішню пору, щоб дати відповідь на повище питання.

Що ж роблять молоді люди світу сьогодні? Переважно це групи мілітантних активістів, які перейшли від пасивного спротиву і спокійних, мирних демонстрацій до актів терору, чи скрайно-мілітантних збірних агресивних дій, які звичайно

кінчаються сутичками з поліцією тощо. Почали ці дії радикальні активісти в США (пацифісти, анти-в'єтнамці тощо). Хвиля спротивів цього роду сколихнула світ, від Франції і Німеччини починаючи, а на Чехословаччині й Японії кінчаючи. Згодом ці соціалістичного роду мілітантні акції трохи притихли, а на їхнє місце прийшли подібні акції різних національних і етнічних груп: Чорні Пантери в США, квебецькі французи в Канаді, бенгальці в Пакистані, ірландці в Ульстері тощо. Зокрема цікавою для нас є акція звичайно смирних жидів, які zorganizували скрайньо активістичну й терористичну групу «Жидівської Оборонної Ліги» (Джей-Ді-Ел), яка поставила собі за головну мету тероризувати сов'єтських представників у Америці, щоб тим способом допомогти жидам у СРСР. Джей-Ді-Ел переслідувала поодиноких сов'єтських дипломатів, обстріляла сов'єтську амбасаду, підклала бомбу під бюро імпресарія С. Гюрока. Чи принесла вона якусь полегшу жидам у СРСР — покаже історія. Але сьогодні про них говорить світ.

Чи українське студентство піде слідами Джей-Ді-Ел? Це, хіба, сталося б тому, що з часом кожна протестаційна група попадає в стан розчарування, мирні протести й демонстрації не приносять бажаного вислід, згодом навіть преса й телевізія, знуджені безконечною кількістю різних демонстрацій, перестає про них згадувати. Молоді, нетерпеливі демонстранти хочуть ефектів — швидких, безпосередніх, наявних. І тому вдаються до нелегальних, терористичних акцій. І важко навіть було б нашим старшим пробувати від цього їх відмовити: молоді відповідають — а чи ж ваше покоління не підклало бомб, не нападало на польські пошти?

Чи таке станеться, не знаємо сьогодні. Але деякі позначки є, що такі настрої витворюються сьогодні серед нашої молоді. Розмовляючи з молодими людьми, почуєш не раз думки в цьому напрямі. Ось, напр., уривок з листа від старшого пластуна з Канади, що ми його дістали з нашою анкетою: «...вірю, що було б добре, якщо б пластуни інтересувались більш авангардними ідеями... Ми, українці, бачимо, як нас трактує Труд, папа римський та інші. Українці повинні стати більш радикальними. Я маю ідею, щоб створити міліцію в Пласті для тих, що є заінтересовані. Нас ніхто не буде слухати, якщо ми так далі будемо продовжувати, як дотепер. Нам далі будуть брехати...» Далі подано детальні сугестії, що така міліція мала б робити.

Страшно й думати, що могло б статися, якщо б одиниці з такими чи подібними наставленнями перебрали провід нашої молоді. А найважливіше — в наших теперішніх умовах акти терору напевно не принесли б ніякої користі українській справі, а навпаки — могли б нам дуже міцно пошкодити, відкидаючи від нашої справи прихильних нам людей. Маймо надію, що до цього не прийде.

Однак, нашим обов'язком є постійно слідкувати за розвитком політичної думки і взагалі настроїв поміж нашою молоддю, щоб не бути заскоченими ходом подій, які так хутко розвиваються в теперішньому «приспішеному світі».

Зокрема треба нам бути надзвичайно уважними, коли плянуємо, переводимо чи беремо активну участь у якійсь політичній демонстрації чи маніфестації. В умовах такої дії є дуже легко потрапити в ситуацію, коли важко контролювати запальних молодих членів. Мирні демонстрації легко переминюються в авантури тощо, де щобудь може трапитись.

Це не означає, що ми повинні стояти осторонь, зокрема ми не сміємо не брати активної участі в політичних акціях проти сов'єтського режиму. Ми маємо моральний обов'язок бути активними в цьому ділі, ми теж мусимо стояти в проводі нашої молоді. Але ми повинні братись до кожної акції із здоровим розсудком, беручи під увагу всі її можливі наслідки. Як звичайно — пластове гасло *Сильно, Красно, Обережно, Бистро*, є доброю програмою кожної дії пластуна.

Любомир Онишкевич

ВІТАЄМО НОВОГО НАЧАЛЬНОГО ПЛАСТУНА

Об'явою з 15 січня 1972 р. Комісія Вибору Нагального Пластуна і Президія Головної Пластової Ради проголосила, що таємним голосуванням, в якому взяло участь зленство УСП та УПС з усіх шістьох країн, де діє Пласт, Нагальним Пластуном обрано пл. сен. д-ра Юрія Старосольського. Пост цей не був обсаджений від 1962 року, коли помер перший Нагальний Пластун, пл. сен. проф. Северин Левицький.

Нагальний Пластун пл. сен. Юрій Старосольський народився 1907 р. у Львові. Його звання — адвокат, доктор права. Він є професором права в Українському Вільному Університеті в Мюнхені та в Українському Католицькому Університеті в Римі, дійсним зленом НТШ та головою Осередку НТШ у Вашингтоні. Тут живе з родиною — дружиною Оксаною та донкою Ганною, працюючи у Конгресовій Бібліотеці.

Пластувати позав у 1923 р., беручи участь у багатьох таборах і мандрівках Карпатами як злен III-ого Куреня УСП-ів «Лісові Чорти». За часів нелегального Пласту був зленом Пластового Центру, як представник Пласту брав участь у Скавтському Джемборі в Угорщині 1933 р., редагував пластові журнали «На сліді» і «Дорога», є автором книжки «Велика гра», популярної пісні «При ватрі», численних статей і нарисів на пластові теми та про Пласт у «Енциклопедії Українознавства» та в «Посібнику зв'язкового». Журналістика є найулюбленішим його побіжним заняттям, часто пише під псевдом Юст. У молодих роках любив спорт, брав участь у змаганнях. У роках 1967-1970 був головою Головної Пластової Ради.

Редакція, Адміністрація та зитагі «Пластового Шляху» найсердежніше вітають свого найвищого ідейного провідника та позесного репрезентанта Пласту. Бажаємо Йому сили та здоров'я у виконванні Його обов'язків на найвищому становищі в нашому Пласті.

Редакція й Адміністрація
«Пластового Шляху»

Питання пластової ідеології

Ганка Коренець

ДО ПИТАННЯ ІДЕЙНИХ ОСНОВ ПЛАСТОВОГО ВИХОВАННЯ

(Із матеріалів Комісії ПКД)

Понад 50 років діє Пласт у різних життєвих і політичних обставинах серед української спільноти. Пластова концепція виявилася успішною, вона служила потребам української нації в ділянці виховання молодих українських поколінь. Пластове виховання проходило на точно визначених ідейних основах, сформульованих у трьох головних обов'язках пластуна, до виконання яких пластун зобов'язувався своєю пластовою присягою. Ці ідейні основи, незмінні упродовж цілої безперервної дії Пласту, формували українську молоду людину, спрямовували її на шлях служби своїй спільноті.

Отже, вихідним питанням мусить бути, чи така виховна організація української молоді може продовжувати свою виховну дію в умовах постійного поселення українців поза межами Рідного Краю, чи може вона діяти в діяспорі? Тому першим питанням, що його мусів розглядати Пластовий Конгрес Другий, було питання ситуації у новому довіклі та питання умовин, при яких Пласт може діяти у новому довіклі. Ствердження Першої Сесії Конгресу, що ми, пластуни, хоземо затримати національну ідентичність української спільноти поза межами України і послідовно її розбудовувати, виконуючи наше завдання в службі Україні, дає підставу для дальшої дії Пласту як української національної виховної організації в діяспорі.

Чергове питання: — чи для дії цієї організації в обставинах постійного поселення у прибраних державах треба точніших інтерпретацій понять, які визначали б наші ідейні основи, та які завдання висунути на перший план у майбутній виховній діяльності? Саме це питання я хотіла б поставити в

центрі нашої дискусії. Яка мета нашої виховної роботи? Який тип людини хочемо виховати? СКВУ, чи пак його Світова Виховно-Освітня Сесія (при співпраці усіх молодечих організацій, отже — і Пласту) так визначила виховний ідеал українця в діаспорі:

Українець у діаспорі — це повноцінний громадянин своєї країни, пов'язаний із Українським Народом вузлами української мови і культури, якого особовість позначається християнсько-етичними цінностями і творчою дією для України.

Пласт, як виховна організація із питомою собі характеристикою виховуваного нею типу людини-громадянина, мусить у співзвучності із тим виховним ідеалом уточнити і свій виховний ідеал. Тому пропоную так визначити мету наших виховних заходів:

Пласт змагає до виховання повноцінної української людини-громадянина, що:

(а) визначається ідеалістичним, а точніше християнсько-етичним світоглядом та характером. Активно включений у релігійне життя в рамках свого віровизнання, дорожить особливостями українського обряду та зберігає і плекає предківські звичаї, зв'язані з релігійним життям;

(б) є пов'язаний з українською спільнотою вузлами української мови й культури, слідує за життям в Україні, а зокрема за її культурними та національно-визвольними процесами;

(в) у країнах свого поселення активно-творчою працею для спільноти включається у змагання українського народу за повну державну незалежність;

(г) у своєму житті та праці завжди кермується добром громадської справи, згідно із пластовим законом.

Ці наші ствердження коріняться у трьох головних обов'язках пластуна. Уточнення потребував би ще перший обов'язок пластуна — *вірність Богові та Україні*. Обов'язок *вірності Богові*, наново осмислений, пояснив нам у своєму глибоководливому зверненні до Першої Сесії Пластового Конгресу Другого пл. сен. о. д-р Іван Гриньох. Обов'язок *вірності Україні* теж вимагав уточнення інтерпретації, і тому постанови Третього Збору КУПО визначили поняття України не лише як етнічної території, але й духової спільноти усіх українців у світі:

Україна, — це не тільки етнічна територія, але й ціла українська спільнота, поселена на прадідній землі українській, та й поза її межами, а зокрема, це її церква, мова, культура та інші духовні й матеріальні надбання, здобуті упродовж довгих століть її історичного та сучасного існування.

Там теж вияснене розуміння *вірності Україні* в умовах постійного поселення поза межами України. Вірність Україні і служба для неї в обставинах тривалого поселення поза її межами практично проявляється:

(а) у зберіганні української духовності та сприянні розвиткові української культури, предківської віри, мови, звичаїв і традицій;

(б) у намаганні органічно зберігати українську родину, як основну складову частину української спільноти;

(в) у підтримці змагань українського народу аж до повної державної самостійності.

Ці ствердження могли б бути для нас вистачальними, коли б не було їх різної і широкої інтерпретації. Час від часу усе наново виринають суперечливі погляди щодо нашого відношення до України і до держави, якої ми є громадянами з уродження, або через натуралізацію. Я пригадаю різні концепції розв'язки цієї проблеми. Першою виринула концепція *двох батьківщин*, яка розглядала наше відношення до України і до країн поселення в одній площині, уважаючи *батьківщиною* і Україну і країну поселення. Ствердження, що *батьківщина — це не є країна, в якій живемо, та народилися, та є її громадянами, — а країна наших батьків і то в широкому розумінні цілого ряду поколінь наших предків*, ясно заперечує можливість першої концепції. Друге визначення цього відношення подав пл. сен. Василь Маркусь. Він говорив про дві мірки патріотизму пластуна, у відношенні до України і до країни поселення, та пропонував замінити гасло *Україна* на ширше гасло *батьківщина*, в розумінні: нова країна — *батьківщина*; духовна *батьківщина* — *Україна*. До цього подвійного, політичного і чисто духовного поняття *батьківщини* він пропонував унести ще третє, соціологічне — *спільнота*, що охоплювало б українську спільноту даної країни, українську спільноту в розсіянні та український нарід взагалі, тобто спільноту кровного й духового зв'язку. І знову ж і ця концепція, що сполучує одним поняттям *батьківщини* Україну і країну поселення, є, як і перша,

для нас несприйнятна. І вкінці, розв'язка уродженця Канади, тодішнього заступника Президента СКВУ, Івана Сирника, подана нам на нарадах СКВУ у його «вірую»:

Я є громадянином країни мого поселення через натуралізацію чи народження. Як її громадянин, я шануватиму її демократизні вільності. Я користуватимуся тими привілеями і правами, які країна своєму громадянину дає, пам'ятаючи одночасно, що ті права і привілеї накладають на мене певні відповідальності. Я братиму участь у її багатогранному житті — в політиці і економіці, у шкільництві та освіті, і на всіх ділянках її життя. Крім громадянства моєї країни, я ще маю своє окреме громадянство. Я українець і своєї української духовості я за ніяку ціну не зрежусь. Я не можу зректися свого українства, так, я не можу зректися своїх батьків і сказати, що їх у мене не було ніколи. Я можу змінити своє державне громадянство, перейшовши в іншу країну й прийнявши там нове громадянство, але я не можу змінити свого національного роду. Як громадянину українського роду, доля країни моїх предків лежить мені близько на серці, хоча я не конезно сподіваюся поїхати в Україну жити, хоч би й вона завтра звільнилася з кайданив окупанта, але я робитиму все, що в моїх силах, з позицій мого державного громадянства, щоб допомогти українському народові визволитися і відновити свою суверенну соборну державу.

Думаю, що таке ставлення справи дуже переконливе, зокрема тому, що виходить від уродженця однієї з країн нашого поселення.

Справа нашої національної ідентифікації та вживання української мови була вже вичерпно дискутована. Тут лише треба б ще раз підкреслити безумовну вимогу володіння українською мовою до тих, що їх приймаємо до Пласту. Пізніше вони плекатимуть свою українську мову на рівні свого загального інтелектуального розвитку.

Отже, ідейні основи пластового виховання незмінні. Їх треба подати молоді в ясному, короткому сформульованні, із якнайосновніше розробленими інтерпретаціями, щоб виховники могли розв'язувати кожноточасні труднощі й знаходити потрібні їм відповіді, згідно з дійсними напрямними пластового виховання.

„Плекайте мову...“

Тарас Когут

УКРАЇНСЬКА МОВА ВДОМА І У ПЛАСТІ ТА ЗАСОБИ ЇЇ ПЛЕКАННЯ В УПН

Національне виховання повинно відігравати домінуючу роль у житті української родини, української спільноти і нашого Пласту. Найпростішим виявом національного виховання є знання української мови в говоренні, читанні і письмі стосовно до віку. Українська мова є ланкою, що лучить українську спільноту в одну духову цілість.

Факт, що ми відірвані від України, як і те, що сучасний поступ витворив і витворює новий тип українця, людини вихованої у свободі, в добробуті, і новими методами, які спрямовують нас на шлях самостійності думки й чину, не сміють бути причиною забуття гасла — “бути амбасадорами української справи”. А це значить передусім дбати про свою особисту культуру, зберігати рідні звичаї, дбати про добре ім'я українця. Постава до рідної мови і культурна традиція є основними прикметами амбасадора української справи. Не можемо ганити чужої культури, але й не можемо погодитися з тим, щоб українець чужу культуру вважав за свою рідну.

Помиляються ті, які кажуть, що неможливо українській дитині на чужині прищепити любов до української мови, бо, мовляв, “дитина України не бачила”. Таке говорення доводить до національного самогубства, до якого ні жодна свідомо українська родина, ні Пласт не сміють допустити. Ті, що так безнадійно думають це ті, що самі відійшли від рідних традицій, відвикають від українського середовища, йдуть по лінії найменшого опору. Вони денаціоналізуються і втрачають духовий зв'язок з Україною.

Що ж тоді робити?

Треба всю увагу звернути на вивчення української мови, бо від відповідного знання української мови залежить майбутнє української спільноти, а в ній і Пласту. Батьки і пластові виховники мусять щоденно впливати на дітей **словом**, що вчить, і **прикладом**, що навчає. Так дім, як і Пласт, безупинно, але помало й потрохи, мають у найближчому оточенні дитини, себто в родині, а у Пласті при кожному організованому занятті,

різьбити душу дитини українською мовою. Тільки **власним прикладом** урятуємо дітей у чужому оточенні від денаціоналізації. Самі буйні слова “говори по-українському!” тоді, як ми самі цих вимог не дотримуємося, приведуть до занепаду української спільноти, а всі наші оселі, товариства, доми, клуби, школи й церкви, придбані за великі гроші та труди, цілковито спорожніють.

Під сучасну пору з українською молоддю не все в порядку. Вона не завжди вчиться української мови, бо деякі батьки власним прикладом уживання українського слова роблять мало, щоб діти українську мову трактували поважно. Не держава, спільність, школа чи Пласт, але батьки мають природний обов’язок займатися своїми дітьми та їх виховувати в українському дусі. Усі інші чинники мають батькам тільки допомагати, і тому між домом і ними повинна бути тісна співпраця.

Але у практиці ось як інколи виглядає та “співпраця”. Критикуючи наліво й направо, при кожній нагоді та у приявності дітей, батьки затроюють душу дітей недовір’ям до своїх людей та установ, що хочуть їм допомогти у виховній роботі. Критикоманією батьки підривають у дітей авторитет нашого проводу та установ, зогиджують дітям те, що має бути для кожного українця святе — українську мову. Коли батьки не ходять на українські імпрези, навіть на імпрези молоді, то чи можна дивуватись, що їх дитина денаціоналізується? Від батьків і атмосфери в батьківському домі залежить майбутність української спільноти, бо коли в рідній хаті будуть підкреслювати вагу української мови, то й діти проймаються тією думкою, будуть своєї рідної мови вчитися. Рідний батьківський дім мусить підтримати авторитет української мови!

Пласт на чужині має стояти непохитно на принципах збереження української мови і має обов’язок кидати заклик своїм членам боротися з добровільною мовною асиміляцією. На жаль, під тиском довкілля, наша пластова організація теж починає хитатися — і тут і там починає толерувати мовну асиміляцію. Кожного року зауважую, що у Пласті менше звертають увагу на завмирання української мови, допускають до проб і висилають на вишколи таких, що компромітують себе і наш провід в очах своїх ровесників, які зуміли побороти мовну асиміляцію.

Наша пластова організація не є школою, де маємо вчити українознавства. У Пласті ми вишколюємо тих, що самі шанують і плекають українську мову, бо в нашій виховній програмі тільки

українською мовою можемо виконати наше завдання. Конечність української мови у Пласті ясна, бо коли б Пласт не зберіг себе від мовної асиміляції, тоді наша пластова організація перестане бути українською, а ми пластуни стали б дезертирами українського національного суспільства.

У Пласті треба посилити вимоги щодо знання і вживання української мови стосовно до віку членства чимшвидше, щоб забезпечити всебічне патріотичне самовиховання молоді. Зобов’язуючі пластові вимоги виразно вимагають від пластового новацтва знання української мови: до 1-ої пластової проби — **вживання** розмовної української мови; до 2-ої — **вживання поправної** української мови; до 3-ої — виявлення **успішного поглиблення** своїх відомостей про Україну. Усі три перевірки мають точно означену вимогу: “...викажеться обов’язковим у навчанні українознавства”.

Треба конечно поважніше перевіряти знання української мови і поступ у науці українознавства при всіх пластових пробах в УПЮ. До старших уладів Пласту повинні переходити тільки ті, що не заломилися під ударами мовної асиміляції.

На Улад Пластових Новаків і Новачок дивлюся як на широко відчинену браму для всіх українських дітей у віці від 7 до 11 років. В УПН ми маємо завдання розбудити почуття приналежності до українського народу, “нагинати галузку, поки молода” зайняттями, достосованими до віку. Якщо плекання української мови в деяких новацьких частинах занедбане, виную тих братчиків та сестричок, які не підготовані, спішать на сходи новачкового роя, забуваючи:

1. що розповіді причиняються до плекання української мови, бо новак при тій нагоді вчиться слів, яких дотепер, може, не чув. Спеціально це стосується розповідей з англійського, які часом новак читав, а тепер чує їх по-українському;

2. що багато новаків не читає новацького журналика “Готуйсь”, бо їхні виховники теж його не читають, майже жодних сходи новачковому журналікові не присвячують, не заохочують новаків дописувати про відбуті табори, прогулянки, замагання чи інші цікаві імпрези;

3. що домівка — друге місце по батьківському домі, де говоримо по-українському — не є відповідно прибрано, бо не знаходимо часу на “новацьку стінку”;

4. що піснями вчимо не тільки правильного виголошування українських слів, але й національної свідомості та патріотичного почування;

5. що ігри не є лише для розваги, і що вони не виконують свого завдання, коли новаки, у запалі виграти під час ігор, переходять на неукраїнську мову. Таких треба негайно перестерігати і після порушення правил “бавимось українською мовою”, виключати з гри;

6. що крім панахид по славної пам'яті героях нашої новітньої історії не звертаємо увагу новацтва на геройські здобутки, наприклад, добре проведений новацький вогник своїм чаром залишить незабутні спомини в новаків;

7. що книжкові ярмарки, на які треба запрошувати батьків, повинні мати короткі гутірки про вартість української книжки та давати заохоту до закладання і плекання власних українських бібліотек;

8. що не вміємо порадити новакам, які українські книжки вибрати до читання стосовно до їхнього віку, проб, умілостей та особистого зацікавлення новака, бо не відвідуємо українських книгарень і не розвідуємо, що нового появилось з дитячої літератури;

9. що власним прикладом не заохочуємо новацтво плекати українську мову. Своїх вихованків ми не обдуримо, бо що добре для братчика чи сестрички, добре й для новака чи новачки;

10. що заяви вступу до Пласту, на яких батьки підписом стверджують, що між іншим, “мій син (донька) володіє українською мовою у слові і письмі та буде далі поглиблювати знання українознавства”, ми, новацькі виховники, не повинні “вкладати в теки” і про них забувати. Час-до-часу ми повинні їх витягнути “з актів”, над ними передумати уважно, і якщо дитина не поглиблює свого знання українознавства, перестерігати батьків, а якщо батьки відповідно не zareагують, мати відвагу таких дітей усунути з рядів Пласту.

Знання української мови стосовно до віку дасть доказ приналежности до української спільноти. Пластові виховники, допомагаючи батькам, мають у цьому напрямі вести виховну роботу, бо українська мова дає силу витривати в національному дусі, гартує до праці над собою і збільшує почуття національної гордості. Слова Шевченка мають стати заповітом для кожної української дитини, для кожної української родини і для самого Пласту.

Ми і наше довкілля

Степан Зошук

ПЛАСТУН У СЕМІЕН — НАЙВИЩИХ ГОРАХ ЕТІОПІЇ

(Продовження з попереднього числа)

Досягнувши пагорба, напоролись ми на щілину, добрих 7 метрів завглибшки; тут стали нам у пригоді линви скельників. Перед нами широка поляна, покрита високою травою, рідкими кущами і великими бовдурами каменів. У таких місцях, затишних зі всіх усюдів, люблять сидіти козулі. І дійсно, під одним з каменів бачимо дві самиці з малятами. Але дорогу до них нам перехресчують дві антилопи-стрибуни. Мавпи верещать, мов казяться. На щастя вітер є проти нас так, що ні антилопи, ні козулі нас ще не запримітили. Ми повземо, хочемо якнайближче дістатись до козуль. Тремтимо, щоб ті зухвали мавпи нам їх не сполошили.

Перед нами прекрасний образ: дві граціозні козулі з малятами, що ссуть. Але нагло цокіт наших чобіт насторожив одну із козуль і за мить, мов громом вражені, зникли вони в глибині скель. Ми ждали, не рухаючись. За хвилину з цікавості чи з іншої причини обидві самиці повернулись і обережно почали прямувати в наш бік. Видно дивно їм було, що мавпи так верещать. Антилопи-скакуни і собі нащулили вуха, стоячи на вершку бовдура-каменя. Не відкривши нічого, сходять зі сцени всі, лиш мавпи продовжують свій вереск. Нам, одначе, пора повертатись до табору, бо дорога важка і далека, а сонце вже заходить. Сумерк тут довго не триває. І так наші мисливці знову не мали щастя вполювати козла.

Найбільшим ворогом козуль є безперечно людина. Ніякий хижак не в силі добратися до місця постою козуль. Ще в 20-их, ба навіть у 30-их роках можна було бачити в горах Семіен стада козуль, числом до 30 штук; сьогодні можна рідко зустріти їх і то лише кілька. Найбільше згинуло їх під час партизанки проти італійських окупантів. Повстанці з конечности полювали на них, задля харчу.

Вже добре сутеніло, як ми добрались до табору. Велика ватра і казани, повні страви. Кругом стоять та сидять учасники

виправи, перемішані з пограничниками та тубільними пастухами. Співають тужну пісню про царя семієнських гір Рас Дашан, а один з учасників мандрівки записує її на ленту. Інший учасник купив від тубільців топір, зовсім подібний до сокир з кам'яної доби: на кінці топорища прямокутна діра, в яку вбито клин, що творить вістря топора. Такими топорами послуговуються в цілій Етіопії.

Зрання, скоро світ, всі вирушають у дальшу мандрівку в напрямі Буагіт. Пакуємо речі на в'ючних тварин, але є перешкоди: кожний погонич хоче якнайменше обтяжувати свої тварини і спихає клунки на інших. Їхній провідник, підстаркуватий амгар — безрадий. Його ніхто не слухає, а він боїться бути рішучим, бо відрух такого погонича може бути необачний. Учасники виправи недосвідчені, метушаться навколо. Один почав кричати на погонича, а цей миттю витягнув ножа. Могло було прийти до поважної сутички; мені прийшлося їх розборонювати. Вкінці наші клунки наладовані, і ми вирушили.

Ідемо плаєм. Минаємо гребінь, східне продовження якого становить шпиль Буагіт. Сходимо вниз по дуже стрімкому шпилі. Земля дуже суха, і наші мули збивають великий пил. Тут в січні жнива, збіжжя вже зібране, тож навколо лиш розорана пиляста земля. Погоничі хочуть розтаборюватись біля купи соломи, щоб було щось для тварин, але ми переконуємо їх іти далше. Вкінці приходимо на місце постою коло старої церковці Мишага Тірулеба. Тут церкви завжди серед дерев, є і потічок.

На другий день — неділя, але тут, на такому відлюдді Служба Божа правиться лиш у празник. Тож встаю вранці, щоб помолитися самому.

Наш шлях веде стрімко вниз, до долини ріки Мишага Вога, а звідтіля знову під гору, зразу облогами, а далі розораною ріллею. Кожний крок по ній збиває клуби пилу. У цій полосі орної землі немає ні деревини, ні куща. Внизу, при річках і потоках бачимо місцями чудові на вид дерева евфорбії, які виглядають мов сотки свічників, що стирчать один при одному, обліплені цвітом. Молоко з цих рослин дуже отруйне.

На висоті 4,000 метрів кінчається рілля, а починаються полонини, покриті місцями деревами лобеліями. Плаї місцями витерті ногами на метер нижче позему землі навколо.

Вкінці приходимо на визначене задалегідь місце табору. Воно не дуже догідне, тож іду з водієм Астаткі шукати кращого. Одначе, хоч і знайшли ми добре місце, братія так перевтомлена, що нічого не хоче чути про цю новину.

Ми високо, відчувається брак кисня. На такій висоті не хочеться їсти, лише пити. Найкращий напитек — чай з цитриною. Вночі тут так зимно, що замерзає вода.

На цій полонині чабани випасають вівці, кози, осли. Наніч заганняють їх до печер, бо є небезпека перед гієнами. Звідсіля до шпиля Рас Дашан маємо ще яких півтора години ходу.

На другий день вранці дві групи скельників готуються вилізти на цей шпиль: одна група вздовж північно-західньої грані, друга з південної. Обидві вилазки не представляють особливих труднощів у порівнанні із стіною, що поміж тими двома гранями і належить до найвищого шпиля сугір'я Дашан, званого Анкуа. Цю стіну здобули італійські альпіністи в 1936-му році. Сьогодні я залишаюся в таборі з хворими.

Із сумерком іду спати. Нагло будить мене незвичайний галас: чабани кричать, бо гієни десь близько виють. Наші погоничі й собі метушаться і перекликаються. Кожний журиться своїми тваринами, які вільно пасуться навкруги табору. Гієни голодні, не жартують. Виття гієн наближається щораз ближче, і всі кругом счиняють ще більший галас. Вкінці небезпеку відвернув один з вояків, вистріливши зі свого кріса. Стріл стократним відгомоном рознісся по шпилях і долинах. Виття гієн урвалось і більше ми його не чули. Але сон відійшов. Виглядаю зі шатра. Пронизливо холодно, місяць ще не зійшов, хоч це друга година вночі. Блимає ватра чабанів і наших погоничів, а при ній, закутані в свої верети "шаммаа", дикі постаті затягають сумну пісню про царя гір семієнських, про Рас Дашан.

На другий день цілий табір має йти вниз, до річки. Лиш ми, які ще не були на Рас Дашан, маємо здобути шпиль, а тоді зійти до табору. Отже нас шістьох має в один день перейти те, що іншим забрало два дні. Тож треба поспішати.

Сонце вже зійшло, але ми на західньому узбіччі гори його не бачимо. Вода замерзла. По двох годинах ми на просмику, а звідтіля по схилі прямуємо до шпиля. Земля покрита камінням різної величини та купинами сухої трави, які мов широкі мітли стирчать із землі. Двічі застукали ми маленьких тварин, подібних до наших свистунів. Дуже метке звірятко,

яке не має пазурів, а лише подушкуваті лапки, а мимо того вміє порушатися по стрімкій стіні скали з незвичайною зручністю. Мають вони червоново-буро-жовтаву густу і м'яку шерсть, а живуть стадами до ста штук.

Під самим шпилем звалища великих бовдурів-каменів, так що місцями треба лізти рачки. Врешті ми на верху "царя гір". Кожний докидає, за звичаєм, один камінчик до вже існуючої купи, і насолоджується видом. На жаль, на долах ще дещо мрячно, але ми принаймні можемо бачити місце нашого таборування.

Годину пізніше прощаємось з оспіваним Дашаном. Мала передишка на місці нашого табору, що виглядає як побоєвище зі всякими відпадками (от собі "прихильники природи"!). Безліч супів, круків і шулік тішиться таким образом. Ідемо далі вниз, через поля, залишаючи за нами хмару пилу. Без великого зусилля прибуваємо на наше нове місце таборування, над річкою.

По такій виснажливій дорозі, обліплений потом і пилюгою, я з великою приємністю викупався в річці. Інші ж члени виправи побоюлись це зробити, щоб, мовляв, не набратись якоїсь тропічної недуги. Зате вони сипали порошок ДДТ навкруги шатер так, як африканські чарівники, що сиплять зілля навколо хат, щоб відігнати злих духів... Тільки, що дії тих чарівників нешкідливі, а моїх товаришів — небезпечні для тварин і худоби, яка буде тут колись пастися.

Під вечір щойно відчувається втома. Ми на висоті 2,900 метрів. Тут багато тепліше, як було на горі.

Ранком ми готові до дальшої виправи, вздовж ріки, щоб простежити шпилі далі на півдні. Дорога важка, сонце палить безупинно. Перейшли ми два великі русла річок, без краплі води в них. Краєвид міняється і стає горбуватий. Біля третьої години пополудні ми на полонині, де досить джерельної води. Висота 3,660 метрів. У землі безліч дір шурів, а це означає, що тут мало хижаків, які цими гризунами живляться. Наш табір у підніжжі гори Чімчамід (4,000 м.). Під вечір віє зимний, пронизливий вітер.

Будимось перед шостою вранці. На дворі три ступені Цельсія нижче зера. Кругом табору високі щетинуваті трави. Я вирішую пройтись в околицю табору. Тут сполошив я два сім'яні лиси.

Сьогодні відправляємо декілька мулів і коней, які нам більше непотрібні, бо вантажу змаліло. Маємо йти в напрямі сугір'я Валія Камп, на північ. Але хтось з наших тубільних провідників зблудив і ми пішли іншим шляхом. Коли я звернув на це увагу, було вже запізно — ми зайшли задалеко, і нікому вже не хотілось повертатися. Але може так сталося і краще, бо дорога дуже гарна: годинами йдемо краєм дивного лісу дерев вересу. Деревця ці не високі, але старезні, оброслі волосистим мохом. Поміж деревами висока трава. Ми на схилі ланцюга гір Силкі; справа тягнеться по схилі цей дивний ліс — далеко, далеко, кілометрами аж до обрію. Підсоння тут гостре, земля непридатна до управи, тож осель нема, і так цей ліс зміг зберегтися.

Спереду колони один австралієць, за ним я. Нагло з трави виринає щось велике. Швидкими стрибками біжить в нашу сторону, до лісу, великий леопард, що чатував при дорозі на самотніх тварин чи навіть людей.

(Закінчення в наступному числі)

Леся Храплива

УКРАЇНСЬКІ ГРУПИ В КРАЇНАХ ПОСЕЛЕННЯ

(Продовження з попереднього числа)

Культурне життя

Рівень нашого культурного життя можна оцінювати дуже по-різному. Маємо дві академії наук — УВАН та НТШ, з філіями в усіх країнах діаспори. Маємо численні об'єднання науковців (істориків, професорів університету), професіоналістів (лікарів, інженерів).

Книжкова та пресова продукція, звільнившись врешті від довговікових цензурних утисків, виказує щорічно понад 200 нових книжкових появ, від наукових збірників до дитячих книжечок; преса має приблизно стільки ж наголовків різних періодичних видань. Маємо навіть дві такі монументальні позиції, як Енциклопедія Українознавства та видання запису 10,000 народних пісень Зенона Лиська.

Хори, танкові та балетні ансамблі, театральні групи, маємо в кожному більшому осередку. Вони на дуже різному рівні, але є й зовсім професійні, як от був Театр ім. Леся Курбаса в Мельборні, Австралія, театр під проводом сл. п. Зенона Тарнавського в Детройті, “Заграва” в Торонті чи експериментальний “Новий Театр” у Нью-Йорку.

Наші образотворчі мистці, — чи то старші, як Грищенко, Гніздовський і Мороз, чи середньої генерації, як Гуцалюк — влаштовують постійно виставки та здобувають собі й українському мистецтву признання як поміж своїми, так і на міжнародному ґрунті. Подібне можна сказати і про наших співаків та музиків. Здавалося б, культура процвітає. Проте дуже часто в гарячковому шуканні наших успіхів непотрібно називаємо гучними фразами мистецтвом те, що насправді мистецтвом ще далеко не є, — і це вводить хаос та зниження розуміння мистецтва серед його сприймачів.

Та найбільший недолік нашого культурного життя — це постійне зменшення його сприймачів. При наявності хоча тонкої, але таки повновартісної культурнотворчої української верстви в діаспорі, а навіть подекуди й меценатів, загал щораз більше попадає в захоплення матеріальними вартостями і стає ступнево нездібний не то що сприймати українську культуру, але й культуру взагалі. Цей недолік відчуває чи не найбільше наша література та преса. Терплять також інші ділянки культури.

Український культурний процес і молодь

Хоча зник культурного сприймача помітний у молодому поколінні навіть більше як у старшому, то проте представники молоді включаються у загальний культурний процес нашої діаспори. Старші мистці дбають про те. Так Об'єднання Письменників “Слово” вкладо чимало старань у зформування “Нью-Йоркської групи” поетів, а широко розгалужені українські музичні інститути та мистецькі студії дають змогу старшим мистцям доповняти знання молодих adeptів специфічним українським матеріалом. Це має свої наслідки.

Малярі чи письменники “середнього” покоління, що закінчувало своє формування у нових країнах, як ось Богдан Певний і Борис Пачовський, чи з поетів — Женья Васильківська або Богдан Рубчак, мають уже своїх молодших наслідників, як Христина Зелінська чи Ніна Климовська в малярстві, або Олег Коверко чи Данило Струк у поезії. Вже на основі хоч би

цих прикладів ми можемо говорити про тяглість українського культурного процесу в нових країнах поселення.

Немає сумніву, що головний чинник, який робить молоде покоління здібним далі співтворити українську культуру — це українознавче шкільництво. Воно дає необхідні інформації, щоб на їх основі могли зароджуватися взагалі якінебудь почування до небаченої Батьківщини. У всіх, навіть невеликих осередках нашого поселення, є українознавчі школи хоч би найнижчого типу, а в більших вони звичайно доходять до “матури” — рівновартної закінченій середній освіті. Деякі знання з українознавства дають і цілоденні парафіяльні українські школи.

Та жахом може нас наповнити підрахунок Івана Теслі у “Новому Шляху”, згідно з яким на терені Канади тільки 30% української дітвори та молоді охоплено якоюнебудь наукою українознавства в парафіяльних чи доповнюючих школах. Нема підстав сподіватися, щоб в інших країнах було краще...

Поняття, що наші українознавчі школи відстали від модерних метод педагогіки, має основи, але не повні. Часто цим виправдуються батьки, які не посилають своїх дітей в українську школу. З другого боку — численні вчителі вже похилого віку, які ждуть і не можуть діждатися молодого зміни, а все таки витривало ведуть своє діло і заслуговують радше на пошану, як на негодування. А молодий доріст приходить тільки дуже поволі. Учительські семінарі, як ось колишній в Нью-Йорку, а тепер в Детройті, не звертають на себе належної уваги громадянства, а через це праця їх дуже утруднена.

Молодечі організації

Між молодечими організаціями найцікавіший для нас, зрозуміло, наш Пласт. Внутрі його проблематики та його проблемами ми живемо. Цифра — понад 7,000 членів усіх уладів у всьому світі доволі стабільна. У звітах читаємо і про чисельний зріст, і про спад кількості членів. Хоч очевидно, для елітарної організації, такої як Пласт, кількість членів тільки зовнішній показник. Зате питання про якість тривожить нас постійно.

Упродовж двох десятків літ нового поселення ми поширилися, загосподарилися та здобули собі добре ім'я у громадянстві. Наші осяги стають часто предметом заздрости інших етнічних груп. Виховали ми вже верству молодих провідників, хоча їх ідейний рівень нас турбує. І в нас позначається еміграційна недуга — розбіжність між зовнішніми виявами та внут-

рішнім змістом. Та найцінніше те, що наш недавній Конгрес є доказом, що ми свідомі поваги ситуації та готові провірювати себе аж до знайдення розв'язки всіх труднощів у новій дійсності.

Спілка Української Молоді — друга велика, а навіть численніша від нас, організація, діє всюди, де діємо ми, та ще в багатьох країнах, де нам не вдалося закріпитися, як от в Австрії чи Бельгії. Вона теж зуміла виробити собі питомі методи праці та виховати молодших виховників. Можемо гордитися, що все це сталося не без допомоги Пласту. Зрештою — ми вповні визнаємо доцільність існування масової організації і там, де це потрібне, радо простягаємо руку до співпраці.

При не малих стараннях невеликих гуртів людей розвиваються у нас і такі організації, як Об'єднання Української Демократичної Молоді та Молодь Української Національності (колись Молоді Українські Націоналісти). Проте їм не вдалося здобути ані більшої кількості членства (головно юнацького), ані виробити власних метод праці. Якщо праця в окремих осередках проходить добре, то це завдяки місцевим силам, бо верхи організовані дуже слабо.

Організації молоді старої еміграції, як ось Ліга Української Американської Молоді, наслідують у великій мірі відповідні місцеві клуби та зупиняються на найпримітивніших виявах українства, виключаючи навіть мову.

Студії і студентське життя

Загально відоме явище, що коли наша молодь вже береться до студій, то відноситься до них поважно та має гарні успіхи. Можемо отже бути певні, що в майбутньому буде в нас верства високої класи професіоналістів. На жаль, це малий відсоток нашої молоді. Професор Я. Зазуля обчислив, що якби в нас на вищі студії ішов такий самий відсоток молоді у стосовному віці, як іде в неукраїнській суспільності, яка нас оточує, то наших студентів повинно б бути принаймні вдсятеро більше. Це відноситься до США, але і в інших країнах чуємо нарікання, що молодь, ідучи за можливістю легкого заробітку без кваліфікацій, не хоче підвищувати свого знання.

Наші сучасні студентські організації, хоч їх очолюють, як і колись, дещо старші люди, у своїх низових клітинах є такі справді молоді, ведуть їх самі активні студенти, які саме там

мають нагоду працювати самостійно. Студентські громади чи клуби є всюди, де студіює хоча декілька українців. Їм особливо відкрита ділянка зв'язків та пропаганди української справи поміж чужинцями, і з цієї нагоди вони вповні користають.

Крім місцевих студентських організацій, існують ще й ідеологічні товариства, такі, як ТУСМ, “Зарево”, “Обнова” і “Молода Громада” в Австралії, на партійних чи понадпартійних принципах. Треба особливо підкреслити видавничу діяльність цих товариств, як теж і їх студійні конференції, нераз на доволі високому рівні.

Молодь у цілому

Щоб виробити собі належний погляд на неї, годі обмежитися односторонніми загальниками. Наша молодь вчиться, працює і принаймні краща її частина знаходить себе в українському житті. Старші з них дають живий доказ, що можна бути повним українцем та повним громадянином нової країни без якихнебудь обмежень. Але одночасно наша молодь підпадає дуже легко і під вплив чужого оточення, і то під той гірший, та стає у великій мірі нездібна сприймати ідеальні вартості, що до них належить українство.

Велика кількість мішаних подруж стає сумним показником занепаду національної гідності нашої молоді, а загальне одобрення цього явища з боку громадянства робить його ще небезпечнішим.

Але поряд із тим наша молодь захоплюється своїми ровесниками-шестидесятниками, а відвідини України (вони тепер щораз частіші) викликають завжди те саме переконання, що їх батьківщина одначе там. Неважко собі уявити, що можливість постійного, живого контакту з вільною Батьківщиною усунула б всі наші виховні труднощі, а всі дотеперішні виховні заходи дали б овоч сторицею.

Жіночі організації

Згадуємо їх на грані виховних і політичних проблем, бо наші жіночі організації подекуди творять частини політичних фронтів чи братніх організацій, а одночасно вони майже одназначні з організаціями матерів, яким не чужі виховні питання.

На славу всім нашим жіночим організаціям треба сказати, що вони перші здобулися на всесвітню організаційну надбудову, СФУЖО, ще в 1948 році. Але ще важливіше те, що особливо в останні часи ці організації кладуть особливий натиск як на

підвищення культури домашніх огнищ (гуртки книголюбів), так і на виховні справи, основуєчи дитячі світлички, садки, влаштовуючи виховні семінарі. Перед ведуть тут молоді матері, згуртовані в окремих відділах. Часто це колишні або теперішні пластунки, а всі вони вирости вже поза Україною.

Наша внутрішня політика і організаційні надбудови

Ледве чи маємо українську партію в діаспорі, яка не стояла б на платформі державних актів 22 Січня. Якщо, все ж таки, є поміж ними різниці, то вони другорядні. На жаль, за ці другорядні різниці йде така завзята боротьба, що наша діаспора поділена не лише географічними віддалями, але й політичними переконаннями. Правда, явище це притаманне кожній еміграції. Нас дивувала колись заскорузлість у політичних антагонізмах в емігрантів часів Визвольних Змагань, а тепер ми йдемо зовсім їхніми слідами. Наші партії здебільшого похідні одного колись націоналізму, еволюціонують і в теорії, і в практичній дії не раз до повного його заперечення. Атмосфери взаємного зрозуміння це не створює. Не починається до нього і демократичний блок наших партій.

Сильніші партії стараються творити цілі вахлярі організацій, включно з виховними, жіночими, харитативними, закладати свої видавництва, а це, поруч з користю для української справи в цілому, доводить до безпотрібної витрати енергії в дублюванні роботи, яку спільним зусиллям можна б зробити далеко успішніше.

Цей партійний поділ відбивається навіть на організаційних надбудовах всього українського життя в кожній країні. Такі надбудови існують — як ось УККА в США, КУК в Канаді, Союз Українців у Британії, Об'єднання Українських Організацій Австралії чи ЦПУН в Німеччині. Але ніде не входять до неї всі партійні угруповання. Всюди є якась, хоча б маленька опозиційна “надбудова”. Чи вдасться Світовому Конгресові Вільних Українців створити справді одну надбудову у світовому масштабі, де було б місце для всіх? З пластовим оптимізмом хочемо вірити, що так.

Та знову ж наше постійне питання: а яке місце нашої молоді серед цього загального роздрібнення? Правда, майже кожна з партій зуміла створити собі більше чи менше численний доріст. На жаль, в ньому не раз відживають і непорозуміння

батьків, часто доведені аж до ненависти. Та в цілому молоде покоління відноситься до партійних зрізничкувань куди спокійніше, а то й байдуже. Горі тільки в тому, що попри партійні непорозуміння, вона байдужіє теж і до самої суті, яка лучить нас всіх, до української справи. І це саме найгірший овоч наших міжусобиць.

Наша ситуація у цілому

Ми, частина українського народу, позбулися тут, у вільному світі, зовнішнього ворога та якихнебудь репресій з його боку. Проте існуючі обставини далеко не сприяють нашому національному розвитку. Навіть матеріальний добробут, що повинен би відкрити нам ширші можливості, криє в собі одночасно й великі небезпеки.

Світова політична опінія теж, якщо не байдужа нам, то старається “задержати Росію в її історичних границях”. Проти нас не лише зовнішній асиміляційний тиск країн поселення, але й голоси деяких наших власних вчених, які пророкують нам певну загибель у чужому морі.

Безперечно, їм не можна відмовити деякого виправдання для їх поглядів, так на основі загально відомих фактів, як і покликаючись на праці сучасних соціологів. А вже зовсім певно треба сказати, що коли, згідно з теоріями, погодимосся добровільно з необхідністю асиміляції, то їх пророкування сповняться вповні.

Ми свідомі, що змагаючись проти асиміляції, ми маємо можливості зберегти, якщо не всю нашу молодь, то принаймні її частину, і якщо не до неосяжно далеких поколінь, то хоча б ще на два-три. Ми переконані, що є можливості досягнути куди більше, але навіть для таких скромних осягів варто потрудитися. Бо ми маємо надто великі вартості, щоб без жалю погодитися на їх утрату. Та й культурам країн нашого поселення з цієї нашої втрати не було б користі.

Коли хочемо покликатися на досвід історії, то там знайдемо подостатком доказів, як велика воля і великі намагання навіть окремих людей впливали не раз рішально на долю цілих народів наперекір всім тодішнім передбаченням. Згадаймо лише нашого Шевченка. До того ж наш християнський світогляд, такий чужий всякому фаталізмові, підкреслює силу людської індивідуальности та її можливість формувати життя.

Та вже навіть і цей скромний погляд на нашу діаспору вказує нам на ширину й багатогранність українського життя поза межами України і заставляє застановитися: як можна було збудувати так багато без зовнішнього примусу, без права карати за невиконання обов'язків? Тільки дуже мало людей могло виконувати якунебудь роботу з матеріального зацікавлення. Тому ми мусимо ствердити, що ріст та розвиток українського життя поза межами Батьківщини — це вияв безкорисного та діяльного патріотизму свідомих українців і українок. Правда, щораз більше тривожних чуток, що цей патріотизм зникає. Але, якщо він зумів бути таким животворним, йому ж не загинути так швидко, — тим більше тоді, коли свідомо будемо його зберігати й поширювати.

Для нашого збереження і дальшого розвитку потрібна нам спільна дія українців усіх переконань і політична консолідація, але справна і доглибна. А в ділянці теорії нам потрібні глибокі студії над концепцією українця поза границями України, над його відношенням до українського й неукраїнського оточення, та до його духової батьківщини, в її минулому, сучасному й майбутньому. Все це справи не для пристрасних партійних міжусобиць, а для спокійного й ділового студювання. І маючи таку концепцію українства, ми матимемо з чим підійти до нашої молоді, знатимемо, що їй треба вщепити.

А на кінець, як доказ, що ми не змагаємося за неможливі у житті візії, хочу згадати знайомий нам вірш молодого поета та вченого українця, який виховався на чужині, у нашому Пласті, Данила Струка:

*Дуба жолудь Дикий Вітер
Захотів у буйні шати
І заніс у край гужий,
Між осики його кинув,
Між осиками він ріс.*

*Як осика він вже думав,
Як осика говорив.
Та хог як за тим він мріяв
І осик про це просив,
Він в осику не змінився!*

Василь Ісаїв

ВІДГОМІН ПРЕСИ НА СХІДНІ ДОГОВОРИ НІМЕЦЬКОГО КАНЦЛЕРА БРАНДТА ТА ЇХНЄ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Тому що з улпшенням комунікації модерний світ значно звузився, і тому, що технічні та культурні зацікавлення майже всіх цивілізованих народів взаємно зблизилися одне до одного, майже кожна політична подія на одному кінці світа має відповідний вплив на другий. Це твердження торкається передовсім східних договорів Брандта, які мають політичний вплив не тільки на цілу Європу, Америку та країни НАТО, але також своєрідне політичне значення для становища України в СРСР.

Московський та Варшавський договори, які увійдуть в життя щойно по ратифікації їх німецьким парламентом у Бонні, знайшли великий відгомін у світовій пресі. Деякі — передовсім ліві часописи соціалістів та комуністів — хвалять концепцію Брандта за цей відважний учинок, з ціллю наладнати добрі відносини з комуністами, важними суперниками Німеччини і тим самим полегшити, чи радше поліпшити долю німецького народу по той бік залізної заслони в Європі. Інші натомість, головню німецькі часописи національного, а також християнсько-демократичного забарвлення, ганять його за правне визнання політичного гніту, а навіть закидують йому зрадництво німецького народу, уважаючи, що Брандт, мовляв, без потреби подарував німецькі східні землі.

За цей, нібито мирний вчинок, комітет для нагороди Нобля признав йому "мирну" нагороду в висоті 350,000 німецьких марок. Тут знову поділилися погляди різних політичних угруповань в оцінці доцільности цієї нагороди. Деякі з них ідуть навіть так далеко, що заперечують цій комісії компетентність в осудженні дуже далекосяглих наслідків Брандтового діла, що їх не можна тепер іще передбачити. Можливо, що ці договори, мовляв, не принесуть сподіваного миру, бо вони побудовані на несправедливості.

До тих контрастних поглядів спричинилося також і те, що в комуністичному осуді дуже подібної ситуації в Єгипті є велика розбіжність. Тут домагаються комуністи (себто СРСР, Польща), щоб територію, окуповану Ізраїлем, віддати арабам назад. Така подвійна мораль викликає обурення більшої частини німецького народу по цей бік комуністичного муру в Європі,

що означає тотальну конфронтацію опозиції із сучасним соціалістичним урядом канцлера Брандта.

Тепер виринає питання, як мають ставитися українці до східних договорів Брандта? Спочатку треба уважати, що ці договори незвичайно зміцнили становище комуністичної Росії і Польщі не лише потенційно, але передовсім — морально. Як доказ цього твердження може послужити найновіше політичне потягнення Ватикану щодо церковної адміністрації східних німецьких провінцій, а також його добрі дипломатичні зносини з Москвою та вислання ватиканської делегації на вибори та інтронізацію російського патріарха Москви. Це має, очевидно, дуже негативний вплив на політику Ватикану щодо потреби створення українського Патріархату. З точки погляду сучасного положення України, ми мусимо трактувати окремо східні договори у відношенні до Росії, а окремо у відношенні до Польщі. На це є потреба від хвилини “з’єднання” українських земель під російською комуністичною імперією, що було єдиним “добрим ділом” Кремля, бо воно тепер утруднює москалям русифікацію в Україні.

Якщо ж розглядати положення України, як колонії в комуністичному морі російської імперії, то розуміється само собою, що всяке зміцнення імперії є шкідливе, бо воно відбирає всяку надію на самостійність колонії. У московському договорі Брандта немає нічого, що можна було б уважати, як якийсь політичний фактор у користь України. Навіть дотеперішня клявзула самовизначення народів, яку теоретично визнав СРСР, упала. Це має для українського положення під Росією відповідний негативний вплив у сфері національної боротьби із сучасною русифікацією. Через закинення цієї клявзули скріпилось становище України, як російської Баварії, з її, мовляв, мовним діалектом. Тут показується знову несправедливість та перфідність російської дипломатії, яка признає одному і тому самому російському народові дводержавність, під час коли в себе вдома відмовляє українському народові зі своєю історією і культурою, не тільки державної, але навіть і мовної самостійності.

У відношенні до Польщі, то можна б думати, що Варшавський договір є корисним для української справи, бож він звертає увагу польської політики на захід, на німецькі землі, а тим самим відтягає її від сходу, отже — польську традиційну експанзивність на Полісся, Волинь і Галичину. Таке можна б думати, якщо б не те, що Польща є сьогодні лише слухняним сателітом

комуністичної Росії і тільки з ласки Москви дістала східні німецькі землі, як відшкодування за Волинь, Галичину, тощо та за свою слух’яність. Одначе, на випадок розвалу комуністичної Росії, що не є виключене — напр., у наслідок наступної світової війни — Польща відновить зараз свою традиційну політичну ідею “од можа до можа” і, скріплена колишніми німецькими землями, буде з подвійною упертістю налягати на Україну, яка, ослаблена русифікацією та колоніальним визиском Москви, правдоподібно знову не встоїться, якщо українська еміграція в США і Канаді не дасть їй відповідної помочі. Це є дуже можливе, бо, як знаємо, історія повторяється у своїх головних зарисах.

Сьогоднішня політична аналіза виказала, що східні договори німецького канцлера Брандта є шкідливі для української національної державницької справи.

З ЖИТТЯ КРАЇН ПОСЕЛЕННЯ

ПЛАСТ НА ПОСВЯЧЕННІ ПАМ’ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ В АРГЕНТИНІ

Я був ув Аргентині, де з другом Е. Гуцуляком репрезентував Український Пласт на посвяченні пам’ятника Тарасові Шевченкові у дні 5 грудня 1971. Пласт тримав правопорядок на площі біля пам’ятника і дефілював, як і інші молодечі організації.

Нас гарно вітали пластуни, їхні батьки і всі інші громадяни. В Аргентині є багато охочих до пластування, виховної роботи, адміністрації і провідництва, але, на жаль, економічна нестабільність не сприяє матеріальному і соціальному розвитку.

КПС Аргентини і Пластова Станиця в Буенос Айрес не мають власної домівки для плянового пластування і пластової господарки. Є у них добра воля, але немає засобів на купно Пластового Дому...

Чи ми всі у США, Канаді й Австралії, всі від новачтва до приятелів Пласту, не є в стані скласти хоч 30 тисяч доларів і зафундувати станиці із членством понад 200 осіб відповідний дім?

Справу студіюємо і незабаром звернемось до Вас усіх з вузлами дружи, щоб закітвичитись символічно і прийти з конкретною допомогою нашим друзям в Аргентині. Нас просить про те молодь і батьки, — а ми з пластового заробітку і ощадности здійснимо 7-му точку пластового закону, виявимо нашу братерськість і уможлиavimo нашим друзям мати свою власну домівку.

Чекайте на заклик і будьте готові до спонтанного вияву пластової дружи і доброзичливості.

Дмитро Попадинець

Таня Онищук

ДОПЛИВ ПЛАСТОВОГО НОВАЦТВА

В останньому десятилітті стало актуальним у Пласті питання, чи явище зменшеного допливу до новацтва є загрозливим для нашої організації. Із звіту ГПБ бачимо, що за останні три роки зменшилося число новацтва. У Канаді за останніх сім років зменшився відсоток новацтва у Пласті з 39% до 28%. Тому треба прослідити, чи такий спад є справді загрозливим, і які його причини.

Варто було б мати докладнішу статистику, щоб можна прослідити зменшений доплив до новацтва на тлі даних про загальну демографічну ситуацію в українському суспільстві. Треба б прослідити, чи є зменшений відсоток родин, які ще володіють українською мовою, чи чисельний стан рідних шкіл та інших молодечих організацій теж зменшується. Тільки на підставі такої ширшої аналізи зможемо дізнатися, до якої міри проблема є небезпечною. Без конкретних даних можемо подати тільки деякі можливі причини спаду кількості новацтва. Їх можна поділити на дві групи: причини, які знаходимо в нашому суспільстві, та причини, які знаходимо в самому Пласті.

У теперішніх часах панує погляд, що матеріальні вартості далеко переважають духові вартості. Такі поняття, як батьківщина, рідна мова, церква, традиція втрачають в очах молоді свою важливість. Тільки міцно закріплена національна ідентичність дасть нам змогу зберегти ці вартості та передати їх нашим дітям. На жаль, у нас багато байдужних людей, які цій важливій справі не приділяють належної уваги.

Прикрим явищем є теж і те, що серед українських родин щораз то в більшій мірі помічається **брак віри в успішність боротьби з асиміляцією**. Брак візії і віри в людей, які прямують до мети, це основна причина наших неуспіхів. Ніяке виховання, а тим більше національне, неможливе без цієї візії і віри.

Щораз глибшим і загальнішим стає розходження між батьками і дітьми. Спроба пристосуватись до обставин країн

поселення та темпо теперішнього життя не створюють сприятливих умов до порозуміння. Часто **батьки не мають часу перебувати з дітьми**, з ними розмовляти та запізнаватися з їхніми проблемами. Без такої комунікації виховний процес є неможливий. У такій порожнечі молодь знаходить безліч інших зацікавлень, не завжди добрих чи здорових, щоб задовольнити свої потреби. Діти беруть приклад від сташих, і чим довше тягнеться цей процес, тим важче зацікавити дітей у програмі виховної організації, такої як Пласт. Можливо, що **Пластові ідеали стали деяким дітям, а то й батькам незрозумілими**, і вони навіть не хочуть завдати собі труда, щоб ближче з ними познайомитися.

У таких обставинах щораз менше дітей говорить українською мовою. **Вимога знання української мови** у Пласті стає перешкодою для вступу дітей у нашу організацію. Тому обов'язком батьків є від коліски свідомою, систематичною працею забезпечити у своїх дітей знання української мови у слові й письмі.

Помітним є, що почуття меншевартості в нашому суспільстві вже не таке сильне, як колись було — а можливо, що зовсім зникає в молодшому поколінні. Люди, які стидалися чи уважали незручним говорити до своїх дітей українською мовою, тепер стрінулися із проблемою, що двері Пласту є замкнені для їхніх дітей і внуків, якщо вони не володіють українською мовою. Можливо, що саме ці люди й нарікають, що Пласт не виконує, мовляв, своєї ролі в суспільстві. Але ніяка організація не може заступити виховної праці батьків, а може тільки її доповнювати.

Труднощі транспортації також спричиняються до зменшення членства в новацтві. Багато родин у великих містах переселяється на передмістя, і їм важко возити дітей тоді, коли і домівки і рідні школи є дуже далеко. Мають труднощі теж і ті родини, що поселилися в малих місцевостях, де замале число українського населення, щоб утримати рідні школи чи зорганізувати пластову частину.

Не можна сказати, що проблема існує тільки в нашому суспільстві. Причин треба шукати також у нутрі нашої організації.

Наша програма не завжди цікаво переведена, і можливо, що для дитини, яка має до своєї диспозиції всі технічні й наукові винаходи, замало усучаснена. У деяких осередках брак вишколених виховників теж спричиняє зменшення числа новацтва. Бувають випадки, де треба на місяці переривати сходи, де

треба розв'язувати рій чи перепихати його раніше до юнацтва, тому що немає виховників. Часто діти самі перестають приходити, бо виховники не вміють їх захопити і зацікавити.

Ставлення виховників до батьків часом теж відстрашує людей від організації. З'являється поділ на два фронти: ми виховники, а ви батьки, — або, мовляв, ми не можемо нічого зробити, бо батьки нам постійно перешкоджають. А це зовсім не помагає Пластові. Пам'ятаймо, що наша виховна праця не може існувати без батьків і ніколи не буде успішна без взаємної тісної співпраці.

Труднощі в організації витворили в деяких колах нездорову атмосферу нарікання і постійного невдоволення. Це не значить, що ми не повинні задумуватися над нашими недомаганнями, але не треба всі наші невдачі розголошувати більше ніж наші успіхи, бо це безперечно має дуже негативний вплив на оточення.

Як треба старатися розв'язати ці проблеми?

Поперше, треба докладно **перевірити нашу програму проб і вмілостей** та її усучаснити, зробити більше привабливою. Це не значить, що ми маємо сходити на дешеві ефекти, щоб зацікавити якнайбільше дітей. Але корисна програма, що одночасно захоплює, може легше та краще зацікавити дітей та утримати їх у наших рядах. Мусимо уживати найновіших виховних метод та черпати ідеї з нашого довкілля, щоб мати бажані успіхи у виховній праці.

Виховники потребують якнайбільше помочі та постійної заохоти до праці. Нашим обов'язком є **подбати про добре зорганізовані та фахово ведені вишколи**, про добрі легко доступні матеріали, про добре випосажені бібліотеки, про централізовані гуртки спеціалістів, які випрацьовували б відповідні до потреб і вимог матеріали. Це дало б виховникам змогу користати із знання та ідей багатьох фахівців і передавати якнайбільше цікавого матеріалу дітям.

Але нашим завданням не є тільки розв'язувати свої внутрішні проблеми. Для того, щоб ближче запізнати батьків з нашою працею, нам треба **улаштовувати цікаві імпрези**, різні виставки, показові сходи тощо. Мусимо докладно познайомити громаду з вимогами Пласту, щоб уникнути непотрібних непорозумінь. Батьки мусять зрозуміти, що Пласт не може у виховному процесі заступити ролі батьків, церкви і школи, а тільки

її доповнити. Запізно є знайомити батьків з вимогою знання української мови щойно при вписах до юнацтва. Мусимо старатися **ззадалегідь інформувати** їх про цю найважливішу передумову. Це можна досягнути чи в організаційній чи товариській формі. Наприклад, створювати гуртки, де можна б обговорювати проблеми дошкілля, організувати садочки та заохочувати батьків записувати туди своїх дітей, а також видавати допоміжні виховні матеріали. Очевидно, що нам неможливо це все зробити своїми силами, але кінцевим є допомагати і підтримувати ті установи, які займаються такою працею. Найважливіше, — мусимо собі здати справу з того, що без цілого суспільства, без батьків, церкви, школи та інших організацій ми не зможемо успішно виконати своїх завдань. Тому, коли ми включаємося у загально суспільну працю, ми насправді самі себе скріплюємо.

Думки, що їх даю на роздум, не вияснюють повністю причин зменшеного допливу до юнацтва, але заторкнені мною питання мають немалий вплив на його чисельний стан. Щоб цю проблему правильно зрозуміти та успішно розв'язати, треба ще фахової аналізи, опертої на статистичних даних.

Володимир Соханівський

З ЮНАЦТВОМ У ПОТЯЗІ

Уже досить давно їхав я потягом. На мої скромні потреби пересування вистачило мені авта. Тому я дуже радо скористав з нагоди поїхати потягом з нашим юнацтвом на Крайову Пластову Зустріч у Манітобі (1970).

Піднайшовши заступника моєї професійної праці та переконавши свою дружину і дітей, що моя присутність на Зустрічі потрібна і побажана, я, як звичайно, в останній хвилині з'явився на великому і рухливому залізничному двірці Торонта. Приємно було побачити таку велику кількість пластового юнацтва з повним вирядом і своїм проводом — членами КПСтаршини, які випроваджали нас до Манітоби. Приємно також було зауважити обличчя батьків, удоволені з того, що їхні діти будуть мати добру опіку. Радісно було також зауважити дідуся одного нашого юнака, який заступав пресу і занотовував собі різні цікавіші моменти з подорожі цієї "молодої і сердитої генерації".

Діалог із собою

Для діалогу треба двох, але я провів його із самим собою. Смішно, коли хтось говорить сам до себе, але я в цій розмові не виявляв цього назовні — не рухав губами, не видавав жодного голосу, тому ніхто не міг подумати чогось поганого про мій духовий стан.

А тут було із ким говорити і про що говорити. Але я тільки споглядав, тішився і сумував тим, що діялося довкола мене. Безсумнівно, що свій діалог я часто переривав, зустрічаючись із знайомими юнаками чи юначками і провідниками Зустрічі, та й тими, що безупинно переходили з одного вагону в інший.

Мій діалог почався із такого вихідного питання: “Яке це сьогоднішнє юнацтво?” Чи воно таке, яким було за мого покоління, чи може гірше? Мої уста час від часу прибирали форму місяця, рогами в гору. Я усміхався. Можливо хтось міг думати, що я дрімаю і мені щось гарне сниться. Але мої очі були відкриті. Чи ж зайці не сплять з відкритими очима? Моя відповідь на поставлені питання була: наше пластове юнацтво сьогодні таке саме, як було колись, або й краще, бо живе в інших, куди скомплікованіших обставинах. Воно спонтанне, як спонтанною є весна і юність. Сьогоднішнє юнацтво не переживало жаху вчорашнього, як і не тривожиться турботами про завтрашнє. Воно живе сьогоднішнім, тому веселе, жартівливе, безжурне. В розмові вільно користується українською мовою. Тутешню мову воно вживає деколи, жартуючи чи “сварячись”, бож так їм легше і швидше, і ефективніше сказати гострий вислів чи якийсь “джовк”. На Зустрічі, окрім англійської мови, вони говорили французькою, німецькою чи еспанською мовами, стрічаючись із представниками інших національностей. А це ставить їх вище на цілу голову від тих, які говорять тільки однією мовою. Вони це розуміли, і це робило їх і гордими і благороднішими і вирозумілими.

Пластове юнацтво є дружнє, щире, доброзичливе та добродушне з ровесниками і старшими. Юнаки ділилися між собою харчами, помаранчами, “солодощами” і “літературою”, а звертаючись до мене, казали: “Беріть, друже, бо завтра будемо їсти таборів харчі”. Це радувало, наприклад, їхнього провідника із Ст. Кетеринс, якому дуже залежало на тому, щоб його юнаки були дружніми і приятельськими.

Наше юнацтво дуже співуче. Скільки вони вміють співати нових і цікавих пісень! Співали їх вони із розумінням, чуттям, навіть з мімікою на обличчях. Інколи вони вигадували свої слова до різних українських мелодій, або підкладали українські слова до нових місцевих модерних пісень. Ці “поп” пісні звучали українською мовою досить приємно. Юнацькі курені і гуртки мали великий запас пісень, скечів, вправ, забав, якими вони могли забавляти відвідувачів довгими годинами, зокрема успішно робили це курені юначок. У загальному наше юнацтво дисципліноване та упорядковане, у його поведінці не зауважив я якоїсь “мілітаристичної” чи “паяцової” штивності чи капральства. Збірки, марші, дефіляди та звіти виконували вони естетично, приємно для ока. Ця дисциплінованість подобалася нашому громадянству, також і чужим та навіть представникам різних канадських урядів, і цю дисциплінованість вони навіть дораджували всій молоді Канади.

Самітність

Я спостеріг серед молоді явище самітності троякого роду. Позаду мене сидів удумливий молоденький пластун, русявий з густими чорними бровами та ясними, ріденькими вусиками, які хоча були ще м'яким мохом, але які він почав поважно плекати. Він чомусь сидів сам та дивився у вікно потягу, оглядаючи безкраї ліси, ріки, озера, які видні упродовж усієї їзди із Торонта до Вінніпегу. Чи роздумував він про “полюшин”, я точно не знаю, але напевне щось поважно обдумував. Його самітне роздумування перервав високий пластун із чорним капелюхом на голові. Капелюх цей, можливо, мав якесь значення для нього, бо в нормальних часах у “старому краю” таким капелюхом коронували страхопуда на грядках чи в кукурудзі. Однак цей приємний, жартівливий та дуже цікавий пластун накладав його на голову дуже церемонійно, згодом він удекорувався малими чорними окулярами з дротяною рамкою, взяв прив'язану до наплечника гітару та спокійно і з повагою підійшов до того осамітненого пластуна, що сидів позаду мене. Вони про щось довго і цікаво гуторили, допитувалися, а згодом високий пластун у чорному капелюсі устав та досить голосно запитав присутніх: “Хлопці, чи чули ви щось про Петлюру? Ви знаєте, — це той самий, якому ми так урочисто робимо академії. А чи знаєте, що оцей хлопчисько, отут у куті, — це Петлюри нащадок. Він походить з роду славного Симона Петлюри!”

Із цим моментом самотності юнака скінчилася. Він поринув у гамірну групу своїх друзів з різних міст Канади, розповідаючи їм про свого славного кривняка.

Про інший рід самотності тяжко розповісти; її передається співами. Я пізнав її цілком випадково, тут таки при нагоді споглядання на пластуна із чубатим чорним капелюхом і гітарою і на подібного до нього, немов брата, іншого юнака та на кілька пластунок. Дві з них були якісь такі мрійливі, свободні, веселі, жартівливі. Вони співали при акомпаніюванні гітари різні пластові та непластові пісні, а між ними нову, якої я ще не чув:

Де ти ходиш,
Де ти бродиш,
Кого зводиш,
Що ти маєш,
Що шукаєш,
Снів не знаєш?

Ах, краще не питай!
Бо хтось щастя має
Зірвав, кинув на сміх,
Тепер самота клонить пізні літа,
Тривожно б'є серце має.
Я сама, самотня я,
Я сама пізно вночі,
І чарку, чарку вина
Схилю до дна, до дна.

Чому ж ця пісня така сумна, депресивна, немає в ній ні крихітки молодечих сподівань, надій, радості, безтурботності? Самі “ходиш”, “бродиш”, “шукаєш”, “щастя зірвав”, “на сміх”, “тривожно”, “пізні літа”, “вино” і “самота”. А чи не можна б — питаю її — змінити деякі слова, от хоч би “вино”, на щось відповідніше в молодечому віці? Вона невинно усміхнулася, трохи понурила голову і її темне-кучеряве волосся закрило її гарне, бліде обличчя. Вона зручно обернулася на одній нозі, кивнула пальцем “бай-бай” і зникла у дверях нашого вагону. Мені, чомусь, зробилося шкода цієї мрійливої дівчини. Вона, можливо, переживала у своєму серці якісь нездійснені мрії, якесь розчарування життям, світом, торботами своєї юности? А можливо її поетична уява горить чимось, чого я, старший, не зміг виразно збагнути?

Третім родом самотності, яку я спостеріг серед молодих, — це була не так сама самотність, як “загубленість” одного хлоп'ячого куреня.

Із групою провідників КПЗ-70 ми пішли собі отак розглянути табори в “Бирдс Гил Парку” в Манітобі. Якраз відбувалися міжкурінні вогники. Мою увагу звернула на себе одна з провідниць пластунок та один курінь юнаків. Це були гарні, здорові, молоденькі юнаки. Під час вогника вони сиділи групами та говорили про щось, бавилися, боролися, — одним словом робили все, а тільки не брали жодної участі у вогнику і навіть не цікавились ним, хоча вони були запрошені взяти активну участь у програмі і показати те, що вміють, виявити свою ініціативу. Вони навіть не дивилися в бік вогника. “О це — казала провідниця — заслуга зв'язкового”. Я хотів увійти в розмову з ними, бо декого з них знав особисто, але цього зробити мені не вдалося. Вони були якісь невдоволені, знуджені, незацікавлені, розгублені, пасивні і, можливо, утомлені.

Тут я зрозумів важливість функції зв'язкового і впорядників, які з такого сирового матеріалу, із гурта юнаків, сповненого молодечою буйністю і розсіяністю, змогли б допомогти їм “самовиховатись” на гідних і корисних людей. Тут я зрозумів, як важливо є мати добрі курси зв'язкових чи впорядників. Усе це було досить пригноблене... Під час наступної ночі була буря, яка розвалила багато шатер, особливо у дівочому таборі. І як дивно, цей “загублений” і “самотній” курінь з'явився першим у цей холодний і буряний час, щоб допомогти юначкам упорядкувати їхні шатра. Виглядало, що вони позбулися своєї самотності, розгубленості. Вони почали ранок надійним і добрим пластовим ділом...

Якщо читачі мають ще терпеливість, то я згадаю про ще один вияв самотності. Символом її була велика українська будівля, яка майоріла на степах манітобських прерій. Це була будова гарної і великої української святині недалеко пластових таборів. До цієї святині ми поїхали утрюх, — таборовий лікар д-р І. Войчишин, який крім того, що давав пластунам дбайливу лікарську опіку, фільмував і фотографував усе, що підходило його зацікавленням, і — представник федерального уряду з Оттави — п. С. Яворський, що щиро цікавиться Пластом, допомагає та дораджує йому. Мене не цікавив стиль цієї великої церкви чи гарного і упорядкованого гротта біля неї; мене навіть

не цікавила самотність церкви, яка стала історичним місцем Манітоби під державною опікою, і в якій Богослужба відбувається тільки один раз у році. Мене цікавила суть такого питання: чому священник — отець Ру, чужинець, так щиро полюбив український нарід, що вивчив його мову, прийняв український обряд, служив йому ціле своє життя, був співтворцем українського життя в Канаді, і спорудив оцю українську святиню?

Коли догоряв вогонь великої ватри, а довкола неї сиділа розспівана півтисячна громада учасників Крайової Пластової Зустрічі в Манітобі, яка прибула сюди, щоб відсвяткувати 100-річчя цієї провінції, — мене не покидали враження, що я їх зібрав, перебуваючи серед молоді, оглядаючи церкву, думаючи про отця Ру і його зв'язок із українцями в Манітобі. Я пішов у самотнє місце манітобського степу, щоб призадуматися над тим настирливим: "Чому?"...

Л. М. Л.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ І... ЄВТУШЕНКО

Доля не часто дає більший розголос кращим поетам ще за їхнього життя. З різних причин друго- чи третьорядні поети не раз уміють собі приднати велику популярність, навіть і в чужій країні. Із СРСР пускають до США на турне таких поетів, як Вознесенський та Євтушенко. Обидва вони не є першоякісними поетами, зокрема другий, однак обидва вони зуміли добре влаштуватися і використати різні кон'юнктурні можливості. Це видно хоча б по їхніх «професійних зодягах»: Євтушенко, наприклад, виступає у протертих штанах, тісним светрі під шию, а за сценою вже вдягається в порядне вбрання, сорочку із краваткою. На виступи Євтушенка приходять сотки й тисячі таких слухачів, які ніколи не являються на читання творів інших поетів та які, мабуть, взагалі не читають американських поетів. Євтушенко добрий артист у житті і вже навіть починає ще краще «грати» на сцені. Він знає, що й коли добре і вигідно писати. Поема *Бабин Яр* (в якій він згадує тільки жидів — про українців там нема й слова) забезпечила йому американську публіку (а відомо, що майже 75 відсотків американської театральної публіки, це жида), — головню лібе-

ралів чи псевдо-лібералів. Ці дві прикмети Євтушенка приносять йому популярність, а не сама екзотичність «російського» (на яку американці летять), — бож Вознесенський, який є кращим поетом, але гіршим читачем і «артистом», мав дуже малий розголос.

Українські студенти околиці Нью-Йорку, свідомі наставлення місцевої публіки до Євтушенка вирішили використати момент його виступу на те, щоб звернути увагу на заарештованих, 13 січня 1972 р. в Україні, українських інтелектуалістів. У Нью-Йорку, а пізніше і в Принстоні, перед вступом на залю студенти роздавали «програмки». На гарному крейдянному папері великий портрет Євтушенка. У кутику маленький підпис *видання саміздату* (все в англійській мові). Читачі зацікавлено розгортають «програмку», де на 2 і 3-ій сторінках великими буквами подано 19 заголовків, серед них кілька відомих назов Євтушенкових віршів, як: *Не треба, Бабин Яр, Цвинтар китів*. Решта це ж часто інтригуючі назви, але — не віршів. При всіх, меншими черенками, немов пояснення до вірша: *НЕ ТРЕБА* — дразнити власті, бо я волю подорож до Каліфорнії, як на Сибір; далі *МУКИ СОВІСТИ* або *зому я не міг спати, коли Солженіцин дістав нагороду Нобля*; але я не потребував тілюль на сон, коли мого приятеля Альмаріка вислали на Сибір; *ПІДПАЛЮВАЧ* — як втекти від відповідальності за спалення жидівського та українського архівів у Видубицькому монастирі та в Центральній Бібліотеці Академії Наук УРСР.

Усі 19 назов згадують головню події відомі американській публіці. Поки читач перейде до четвертої сторінки «програмки», то вже орієнтується в чому справа. Та майже всі залишили собі ці «програмки». А на останній сторінці великими буквами: *Питаєте Євтушенка, зому він прийхав до Нью-Йорку замаскований, як антисталініст, коли рівночасно його спонзори, сьогоднішні сталіністи, арештують і засуджують людей за їхні політичні погляди. Є і згадка про Дзюбу, Чорновола, Світличного, Сверстюка, Осадчого, Мороза, Величківського (нема поданого, що він єпископ чи навіть священник); згадано також росіянина Буковського та жидівку Зальмансон. Далі, великими черенками напис: *Не так, як Солженіцин, — Євтушенко є поетом сталінського естаблішменту*. Закидають йому, що він пише про американську участь у В'єтнамі, а сам бажає вигідно жити і не виступає в обороні політичних арештантів.*

При кінці знову більшими буквами: *Ми закликаємо всіх, хто зустріне Євтушенка, щоб запитали його, зому він мовчить у справі нелюдської поведінки сьогоднішніх сталіністів.* Потім меншими буквами: *Мета цієї публікації є поширення американського розуміння України і не-російських народів у СРСР, зокрема у світлі наростаючих настроїв незгоди і спротиву комуністичному режимові.*

Чи заохочені цими закликами, чи випадково, більшість журналістів, які говорили з Євтушенком (як писав Дон Гекман у *Нью-Йорк Таймсі* від 6 лютого 1972), саме запитували його про його мовчанку у справі політичних арештів. Відповіді не було і припускають, що він відповів на це у новій вірші *Бомби на балалайки*, написанім про вибух бомби у бюрі Гюрока, тобто, мовляв, політика і література не повинні бути змішувані...

Деякі американські пресові органи подавали про роздавані «програмки», але не всі навіть згадували, що їх роздавали українські студенти, чи, що взагалі мова була про українських в'язнів, тільки про «дисидентів» — без прикметника національності. Коли українська група студентів хотіла сконфронтуватися з Євтушенком під час накручування телевізійної програми з Дейвидом Фростом, то до дискусії не дійшло. А на самому показі готової вже програми тільки показано групу нерішених студентів, яких випрошують зі сцени, але не вияснено взагалі навіть причини їхнього намагання, хто вони й чому вони там були.

Кілька днів пізніше, 2 лютого, на власне бажання Євтушенка, він читав свої вірші в Прістоні. Це найменший осередок, у якому він читав під час своєї поїздки. Та був він у Прінстоні ще в часі своєї першої поїздки по США, має тут знайомих росіян і жидів. Прінстон має досить унікальну інтелектуальну публіку. Коли українські студенти рішили роздавати знову свої «програмки», вони напевно брали це під увагу. Коли справжніх програмок вечора не було на цьому вечорі, то «програмки» роздавані українськими студентами, читались майже 80-ти відсотками присутніх. Для більшості з них напевно дивно було почути про якісь проблеми українців. Атмосфера була доброзичлива. Та в другій половині вечора раптом перервано читання, бо був телефон, що підкладено бомбу під театр. Усі слухняно вийшли на 15 хвилин на сніг у досить добрім настрої.

Однак, такого роду «протести» не до смаку такій публіці. Одні припускали, що це українські студенти потелефонували, дехто з привички говорив про Жидівську Оборонну Лігу.

Чи плянували це українські студенти, чи ні, чи це вони мали якесь діло з телефоном про підкладену бомбу в Прінстоні, але цим вони втратили симпатію публіки. Наставлення публіки було ясным, коли найбільші овації дістав Євтушенко за згадуваний вірш про бомби і поламані балалайки... У кожному разі, те позитивне, що було досягнене «програмами», стало перекреслене пострахом про «бомбу». А місцева газета на другий день ще цитувала українських студентів, які твердили, що це вони влаштовують стурбування на шляху Євтушенка. Таке твердження (якщо його репортери не перекрутили), не було дуже фортунним, коли вже ясно, що жидівські кола хочуть скинути вину за вибух у бюрі Гюрока на когось іншого.

Акції українських студентів, пов'язані із Євтушенком, це новий вияв активності нашої молоді. Американський світ засадниче майже нічого не знає про українських в'язнів. Особи, які телефонували до радіових, газетних чи телевізійних станцій за інформаціями, котрих саме українських інтелектуалістів заарештовано, зустрічались часто із запитом «українських — що?» Тому шкода, що в студентській «програмі» Євтушенка при прізвищах Дзюби, Сверстюка, Світличного чи Величківського не було подано їхньої професії, що не роблено наголосу на інтелектуальну сторону, тільки більше на політичну. Бож стає вже відомим, що коли американська преса пише про політичні арешти в СРСР, то пише: *жидівські інтелектуалісти*, або вже *російські дисиденти*, але *українські націоналісти* (як і звучав заголовок в *Нью-Йорк Таймсі* від 15 січня 1972). А таке визначення для американців не далеке від слова «нацист»...

Демонстрації, організовані ТУСМ-ом, виступи українських студентів, пов'язані з Євтушенковою поїздкою, це черговий доказ сучасного зацікавлення теперішніми справами з боку нашої молоді. Може вони щасливіші, що можуть реагувати на сучасні справи тоді, коли їхні однолітки тому 10 чи 15 років, більше переймалися балями лікарів та інженерів. Сьогодні молодь має змогу показати, що молодь завжди була і є ідеалістичною.

Андрій Коморовський

БАТЬКИ І ПЛАСТ

Як було, а як є

Присутність батьків у Пласті в ролі безпосередніх пластових виховників, опікунів, інструкторів чи адміністраторів така давня, як і сам Пласт. Спершу це були головні педагоги, які поза навчанням уважали конечним дбати про патріотичне та всебічне виховання нашої молоді.

Ця ідея, носієм якої став Пласт, знайшла широкий відгук серед свідомішої частини українського громадянства (передовсім серед учительства), що привело у 20-их роках до величного розквіту Пласту. Але розквіт Пласту в цих роках треба приписати ще й іншим факторам, головним чином його тогочасній особливій структурі, яка, між іншим, давала можливість кожному чесному українцеві служити пластовій молоді. На жаль, з причин усім нам відомих, наша пластова організація не мала змоги удосконалити та довершити цю специфічну структуру так, як це зробили скавтові організації всіх інших народів. Тут доцільно буде згадати, що БіПі, — засновник скавтового руху, ще в 1913 р. висловився за постійний доплив, сказати б, «свіжої крові» до скавтіngu, щоб таким чином забезпечити його ріст та виелімінувати можливість творення ексклюзивного клубу.

Після другої світової війни пластові провідники, які опинилися поза межами батьківщини в таборах Німеччини та Австрії, відновили Пласт, цебто його всі три виховні улади, включно з уладом сеньйорів.

Швидко пл. сеньйори здобули загальне визнання нашої спільноти за невтомну працю для нашої молоді, що й привела до розвитку не тільки трьох виховних уладів, але і членства в самому сеньйораті. Пласт став завершеною інституцією, базованою на пл. сеньйораті.

Здавалося, що єдиний сеньйорат, постійно доповнюваний з УСП, забезпечить дальший ріст Пласту на нових місцях нашого поселення. Принаймні таке враження мала більшість так сеньйорату, як і нашої спільноти.

Після кільканадцятьох років успішної праці Пласту в Канаді виникла у Пласті проблема, яка затривожила в першу чергу пластових провідників, а згодом і самих батьків, — це проблема браку вишколених пл. виховників.

Тодішній кошовий у Торонті, сл. п. пл. сен. Роман Голод закликав батьків до активної участі у праці у Пласті, а зокрема в кадрі виховників. Він уважав, що Пласт буде тільки таким, на який наша спільнота собі заслуговує, і що наша спільнота, а зокрема батьки пластунів, мусять нести співвідповідальність за долю Пласту.

Передумови успіху виховного процесу

Щораз то ширші кола пластових провідників і батьків усвідомляють собі, що успішний процес виховання пл. молоді залежить від повної координації поглядів і дій поміж поодинокими його чинниками, а саме: родиною, школою, суспільним середовищем та Пластом, бо:

1) тільки об'єднаними зусиллями батьків, церкви, школи та всієї громадськості зможемо виховати у Пласті характерну людину, повноцінного громадянина, свідомого члена нашої спільноти;

2) подолати несприятливі впливи нашого довкілля можна тільки у тісній взаємодії згаданих чинників;

3) родинне виховання дітей-пластунів не є виключно приватною справою батьків. Якість домашнього виховання має посередній вплив на композицію і характер нашої пластової організації;

4) конечно треба довести до єдності дій родини і Пласту, скріпити відповідальність батьків за виховання дітей, допомогти їм оволодіти мистецтвом виховання та спільно із пластовими виховниками плекати у дітей зацікавлення навчанням, розвитком моральних, естетичних та гуманних вартостей;

5) співпраця виховників з батьками повинна створити якнайкращі умовини для духового та фізичного розвитку пластової молоді. Якщо виховники і батьки наставлені одні до одних супротивно чи байдуже, тоді такий стан доводить до роздвоєння лояльності пластуна, робить його непевним, розчарованим, а навіть бунтівним не тільки проти злого, але й доброго;

6) для створення гармонійної атмосфери чи взаємного розуміння між батьками й виховниками батьки повинні мати повне довір'я до виховників та здобути їх довір'я до себе. Це батьки можуть досягнути тільки постійною готовістю допомагати виховникам у проведенні пластової програми, забезпеченням пластових частин приміщенням, відповідним вирядом, зацікавленням щодо плану праці і прогресом частини та врешті заслуженим признанням для виховників;

7) щоб пластова ідеологія, пластові прикмети, прищиплені пластунові системою пластових зайнять могли закріпитись і стати, сказати б, стилем його життя, батькам необхідно також знати цю систему, плекати і розвивати її у родинному колі.

Такі і подібні міркування довели до посиленої активізації батьків у Пласті, головню в адміністрації. Дещо трудніша справа з вербуванням батьків до кадри виховників. Дотеперішні виховники, більшість із рядів старшого пластуництва та старшого юнацтва, які часто змінювалися, не змогли відживити престижних вартостей пластових виховників, якими вони втішалися перед 1930 р.

Батьки як виховники у Пласті

У 1962 році і тут зроблено поступ. У юнацтві, а ще більше в новацтві батьки стають виховниками (зв'язкові і гніздові). Згодом при новацьких та юнацьких частинах появляються батьки опікуни, функцію яких оформлено правильником в 1967 р.

Проблеми, з якими батьки зустрічаються, умикаючись у виховну працю у Пласті, це в першу чергу брак власних вишкільних кваліфікацій. Вони є здані виключно на самовишкіл при допомозі пластової та скавтової літератури і в деяких випадках на власний досвід праці серед молоді.

Після подолання цієї першої проблеми і задовільних успіхів своєї виховної праці, батько стає перед другою проблемою, якої не передбачили навіть і ті, які його вербували до праці. Батько-виховник, якому довірено найважливішу функцію у Пласті, і яка лягла в основу пластування, бо вона сплетена з пластовою ідеологією, з організаційними приписами та методами праці, — не є формальним членом організації. Як парадоксально це не було б, та це ще не все. Цей батько-виховник, уповажне-

ний заприсягати пластунів, не склавши сам присяги, вимагає від пластунів обов'язку носити пластовий однострій, не маючи його на собі.

Тепер у торонтонському коші пластунів (усі приклади беру із цього коша, бо тут уведено в практику ангажування батьків до виховної праці) є шість батьків-виховників; три з них працює 4 роки після самовишколу, три — 2 роки після вишколу. Інші три закінчили вишкіл, але з причин здоров'я покищо не працюють. Опінія провідника кадри про них як виховників позитивна.

Досвід показав, що батьки-виховники, без огляду на те, чи стимулом до їхньої виховницької діяльності було виключно добро їх власної дитини, чи громадська свідомість, — виконують цю функцію з незвичайною наполегливістю та повагою. Можна ствердити, що таке ставлення є вислідом їхнього природженого інстинкту чи радше ментальної зрілості.

Поруч із цим батьки-виховники стараються детально пізнати, вивчити і застосувати пластову ідеологію і методи праці та користуються при цьому безліччю публікацій на виховні теми.

Слід тут відмітити, що всі скавтові організації використовують цей виховний потенціал батьків, даючи їм всесторонню поміч, — вишколи, дошколювання, перешколювання і забезпечуючи їх виховними посібниками, потрібними до успішного сповнення виховних завдань.

Завдання опікуна пластової частини

Не менш важливу функцію, поряд з виховником має опікун пластової частини. Ця функція, як вже згадано, існувала в Рідному Краю, але у нас вона була подиктована життєвими обставинами на початку 60-их років та остаточно оформлена правильником Пластприяту і КПС вкінці 1967 року.

На жаль, важливість цієї функції не є як слід наголошена правильниками, що, може, і є причиною, що ні опікун, ні виховник не є певні як діловодство опікуна використати у виховному процесі. На ділі опікун пластової частини — це координатор дії поміж батьками, церквою, школою з одного боку та виховником з другого. Це становище вимагає відповідної людини, яка, познайомившись з пластовими принципами, методами та засобами виховання, повірила б в них та цю віру передала б іншим батькам. З огляду на важливість цієї функції кожний опікун повинен сконцентруватися на вишколі юнаків.

Тут не зашкодить ще раз підкреслити, що для ефективної виховної праці передумовою є взаємний респект і довір'я, як також тісна, гармонійна співпраця опікуна з виховником. Опікун помагає виховникові провести намічену програму праці пластової частини. В деяких випадках він може заступити виховника, зокрема мати нагляд над дітьми на прогулянках чи в таборах. Також обов'язком опікуна є слідкувати за виховною дією у даній частині, у випадку незадовільної праці упорядника звернути про це увагу виховникові, а в скрайньому випадку зажадати звільнення виховника. У справах самого виховника опікун звертається до кошового. Опікун може пропонувати кандидатів на виховника, що їх після належного вишколу кошовий пропонує на відповідний пост.

Опікун несе відповідальність за фінансування пл. частини. Він помагає виховникові виготовити річний бюджет згідно з запланованою програмою. Опікун повинен поставити три ясні питання: що будемо робити?, скільки на це треба грошей? і як ці гроші зібрати? Тут треба додати закуп виряду, відзнак, книжок, покриття коштів вишколу тощо.

Завданням опікуна є також знайти нагоду на пластовий заробіток для юнаків, а також допомогти в потребі скарбникові куреня правильно вести касове книговодство, господареві куреня — інвентуру та зберігання майна. Він помагає виховникові приготувати прогулянки, мандрівки, табори. Знаходить відповідні місця на табори, забезпечує табір духовною і медичною опікою, доставою харчів, полагоджує транспорт тощо. Окрему увагу він повинен звернути на те, щоб пластова діяльність не припинялася з кінцем шкільного року.

Опікун повинен подбати, щоб так виховники як і впорядники, а також юнаки брали участь у всіх можливих пластових вишколах. Якщо заходить потреба, він старається покрити кошти таких курсів. Чим більше вишkolів матимуть виховники, чим більше інструкторів у частині, тим краща запорука успіху пластового виховання.

Опікун у порозумінні з виховником влаштовує курінні чи гніздові свята з участю батьків, як також самодіяльні гуртки, товариські зустрічі, світлиці, спортові змагання, висвітлювання фільмів, танцювальні вечірки; тут якраз місце налагодити співпрацю з дівочими куреннями.

Доцільно також, щоб опікун допоміг організувати екскурсії до наших установ, редакцій, друкарень, майстерень, варстатів різьбарських, гончарських, відвідини парламентарних сесій, суду, театрів, галерій тощо.

Опікун піддає думку виконання гуртком добрих учинків, наприклад, для старших у нашому Домі для старших, відвідини у шпиталі, втримування порядку на різних громадських імпрезах тощо. Він дбає, щоб наша громада було поінформована через пресу і радіо про працю даної пластової частини, заохочує дописувати до пластової преси. Опікун дбає про особистий зв'язок із впорядниками частини, час від часу висловлює їм признання за їх зусилля, за успіхи у їхньому особистому житті, пам'ятає про їх день народження, влаштовує для них приватні прийняття. Добрим виявом приязних взаємин із виховником є те, щоб йому допомагати знайти працю під час літа. Нема сумніву, що через таке ставлення впорядники відчуватимуть вдячність і задоволення та доложать всіх старань, щоб якнайкраще вив'язатися із наложених на них обов'язків.

Це саме стосується також і до виховника. І хоча цей може і не очікує признання, але він напевно дуже оцінить прихильне відношення до себе опікуна. Не можна також забувати і про дружину виховника і при нагоді запросити її на зустріч з батьками...

Опікун пластової частини і батьки

Важливим є спостереження самих батьків, що їх опікун повинен збирати і ними ділитися з виховником, чим може виєлімнувати багато прикрих у наслідки випадків, неприємностей, спліток; а цим самим зберегти добре ім'я Пласту. Опікун також інформує батьків та передає їм побажання та завваги виховника.

У відношенні до батьків його завданням є подбати про усвідомлення батьків щодо пластової ідеології, методики. Це можна проводити різними способами — фаховими доповідями (треба припилювати, щоб на них були обоє батьки), періодичними листівками-інформаціями (тут часто виховники мали б багато дечого сказати), та врешті фаховою літературою.

Опікун повинен познайомитися зі всіма батьками своєї частини, щоб добре визнаватися щодо домашнього середовища юнаків. Деякі батьки зможуть своїми вмілостями допомогти виконувати виховну програму гуртка чи куреня. Можна уявити

собі з яким захопленням старші юнаки вивчали б, наприклад, автомеханіку. Інші батьки могли б навчати співу, фотографії, вести драматичний гурток. Цікаво було б, коли б найшовся батько, який допоміг би приготувати веселу ревію, — це, може, є один з найкращих засобів зв'язати молодь із сценою, чи хоч би накрутити короткий фільм.

Багато батьків мають великі посілості, куди гуртки могли б піти на прогулянку чи побувати на коротких таборах. Інші батьки розпоряджають гарними розваговими кімнатами, де можна було б проводити культурні товариські зустрічі з відповідною програмою.

Знання спроможностей батьків послужить опікунові також і в евентуальній допомозі батькам. Бувають випадки, що батьки не мають грошей на оплату таборів для своїх дітей. Соромлячись просити про звільнення від оплати, вони вишукують якісь оправдання. Тут опікун повинен дискретно полагодити справу в користь пластуна.

Врешті опікун координує співпрацю з церквою та українською школою. Але з уваги на особливість таких взаємовідносин це вимагає окремого обговорення.

Очевидно, що тут ще входить в гру рутинна в скликуванні батьківських сходин та керування ними, звітування батькам і пл. старшині, ведення діловодства та інше. Для успішного виконання такої важливої функції опікун потребує співпрацівників, і ними в першу чергу є опікуни куренів і гнізд

Треба сподіватися, що функція опікуна, яка мала місце в Рідному Краю в час найбільшого розквіту Пласту, спричиниться до такого самого розквіту Пласту в діаспорі.

Дискусійний форум

Людмила Левицька

ЗАУВАЖЕННЯ МАТЕРІ ПЛАСТУНА

Наша пластова молодь назагал добра, ізжита й хоча нечисленна, — часто чуємо багато про неї критики. Переважно вона незадоволена пластовим проводом і пластовими виданнями.

Спробую висловитись до двох справ, які мене цікавлять. Ви самі закликаєте батьків, які беруть участь у виховній роботі, щоб висловлювали свої думки. Я дуже не хотіла б, щоб вийшло це у мене надто персонально, бо буду починати від свого сина (старшого пластуна) і себе (мами-сеньйорки), хоча знаю, що кожна обсервація починається від власного наставлення й сприймання справ. Мені цікаво було б почути, чи подібні обсервації і висновки поширені у ширшому пластовому суспільстві.

Перша справа — це “Лісова Школа”. Минулого року з нашого осередку було в ній четверо — тепер уже 17-річних старших пластунів. Два з них перейшли “ЛПП”, а два — ні, між ними і мій син. Напевно, прийде вам думка, що мої зауваги будуть вислідом мого чи його жалю через невдачу. Щиро кажучи, так не є, хоч офіційно признаний успіх майже кожному потрібний. Я стараюсь бути об'єктивною, але яким іншим способом можна зрозуміти причини успіху, чи неуспіху, не перейшовши цього особисто? Треба вислухати думок не лише тих, що осягли бажаний успіх, але й тих, що “провалились”. Дописують, звичайно, лише ті перші, найліпші; і чомусь думаємо, що “невдахи” не можуть мати своєї здорової критики.

Таке наставлення і є причиною, чому вони не пишуть. “Він так пише, бо перепав” — кажуть. А їхні погляди є теж свіжі, їх власні, без бажання приподобатись чи звернути на себе увагу, чи зробити “добре враження”. Через це ми й маємо тільки самі однобічні похвали.

Досі в наших, мені приступних, виданнях читала я про “ЛПП” лише похвальні опінії. Вона вже має своє ім'я і стаж. Цього року я, через вище згадані обставини мала нагоду особисто ближче познайомитись із програмою, підготовкою і проведенням вишколу. Я читала “літературу”, яку заздалегідь розіслано учасникам і все виглядало дружньо, по-пластовому заохотливо, хоч надто вже підкреслювано, що це збір ліпших з найліпших.

Після того, як мій син повернувся з вишколу, ми мали з ним дискусію та обмін думок. Знаючи його, я думаю, що певне невдоволення з атмосфери і програми, добору команди та інструкторів не було наслідком його неуспіху. Він уважав, що навчився всього, що можна було, і скористав із табору так само, як і ті, що “перейшли”; отже, в його опінії це був успішний вислід.

Усіх чотирьох учасників вражало те, що до таких великих “дітей” стосовано, на їх думку, дуже примітивну систему, як наприклад, докладне точкування всіх зайнять, їхньої поведінки, висловлених думок і зовнішнього вигляду — як єдиний показник успішного вишколу. Заохочувано учасників висловлювати їхні думки, але мій син швидко зорієнтувався, що це лише пастка: — довідатись, хто “добре” думає, а хто “звихнено”. Він відчув, що кожний рух, чи вислів, чи неправильно зачесане волосся (у нього абсолютно не задовге, однаке не пустили раз на Богослуження і хотіли стригти) десь занотовується і спостерігається й підсумовується.

Я ставлю під сумнів, чи це справді зміцнює охоту бути добрим пластуном усюди і повсякчасно, чи може ми несвідомо виховуємо опортуністів?

Коли по вечірніх сходах обговорювано видання таборового бюлетеня, у когось виринула думка, чи можна б “скритикувати” інструкторів, або висловитись про доцільність добору таких чи інших членів інструкторського персоналу. Ця думка була під впливом когось із старших категорично відкинена. Отже, лишається одне — все хвалити. І тут тріскає, як миляна банька, міт про дружню, вільну, пластову атмосферу.

Коли підкреслювалось у підручниках, що виховник, чи впорядник має бути для своїх вихованків старшим товаришем, а не наставником, чи обсерватором, то дивно вражав факт, що члени команди “Лісової Школи” почувались як на курорті, опалюючись на сонці тощо. Чи ж вони не такі самі виховники? І врешті — мілітаризм: збірка, “на алярм”, при приїзді “великої шишки” виструнчені лави з “погідними обличчями на команду”, зайняття “на показ” тощо. Чи лише таким способом можна підняти на таборі духа таборовиків, навіть і на вишкільному?

Тут мені приходять на думку обсервації Келебая в статті в “Дискусійнім форумі” у “Пластовому Шляху”. Я погоджуюсь із Вашою відповіддю, що він трактує справу дуже екстремістично, бо він є екстреміст. Але певна доза правди в його статті є. Його погляд виробився теж частинно на власній обсервації і пережитті, бо він теж у Пласті вихований і сам колишній юнацький виховник.

Безпосередньо із вищесказаного впливає друга справа: система точкування і змагання в юнацтві та христички й мінуси на новацьких таборах, як показник кінцевих вислідів праці.

Знову ж керуюсь головно своїм досвідом та обсерваціями. Я працювала з новацтвом і юнацтвом, вела новацькі табори і з розмов знаю погляди багатьох виховників. Багато з них є проти заведеної системи точкування, офіційних подяк за добрі діла при вогнику тощо, але проводять це в практиці, бо така програма вишкіль. На мою думку, ця система потребує основної зміни, беручи під розгляд думки більшого загалу виховників, а не тільки кваліфікованих педагогів, які часто не бачать речей реально і не знають наслідків їхніх теорій, що ми їх проводимо в практиці. На мою

думку, наша існуюча система точкування на дальшу, тривкішу мету не сприяє виробленню характеру суспільної, корисної одиниці, а виховує опортуністів.

І наприкінці — чому я Вам про це пишу? Пишу не на те, щоб переконати когось із “власць імущих”. Але, якби висловлені тут мною думки були співзвучні з думками пластунів з інших осередків, то може Вам удалося б заохотити інших людей висловитись критично до цієї справи.

Юліан Крижановський

ДО “ЗАУВАЖЕНЬ МАТЕРІ ПЛАСТУНА”

(Відповідь “Лісової Школи”)

“Зауваження матері пластуна” порушують два аспекти однієї з основних у Пласті справи: доцільності переводити оцінку поступу й успіхів чи неуспіхів пластуна в різних стадіях його пластування взагалі та доцільності вживаних в Пласті засобів для проведення такої оцінки зокрема.

До цього я хочу висловити кілька думок — не зі становища кваліфікованого педагога, бо таким я не є і ніколи не був, але зі становища практика й обсерватора.

Людина є істотою суспільною і потребує товариства. Юнак шукає товариства інших юнаків-друзів для дружби і спільних зайнять. У ньому несвідомо нуртує ідея ватаги, гурту, яка й лягла в основу скавтінгу й Пласту. У товаристві друзів юнак хоче найперше приємно провести час, а також — виявити себе. Так само хочуть себе виявити його друзі, і тоді, коли способи самовияву поодиноких юнаків починають іти в різних напрямках, назріває конфлікт і суперництво.

Пригляньмося до такого гурту — чи це пластового гуртка, чи просто ватаги чи навіть молодечого “генгу”. Зайняття такого гурта — це переважно змагання у формі гри й суперництва, які мають, однак, свої точно визначені правила і в яких майже завжди є хтось, хто перемагає і є першун, і хтось, хто програє. Щобільше, ціла природа і психіка юнака є наставлена на таке змагання, дарма, що психологічно кожний любить виграти й бути першуном, а ніхто не любить програти і бути на останньому місці. Ось приклади: хто швидше побіжить, хто голосніше крикне, хто далі кине, або: моя іграшка краща від твоєї, я дужчий від тебе, я краще за тебе намалюю, — або візьмим ігри, починаючи від таких, як шахи чи пінг-понг (дві особи), а кінчаючи на таких, як копаний м'яч (22 особи) та безліч інших. Усі вони мають такі спільні прикмети, як змагання-конкуренція, переможець і переможений. Наведені приклади зайнять гурту або корисні своїм характером або нешкідливі. Та є і шкідливі приклади: хто зручніше вкраде, хто зробить більше шкоди, хто більше вип'є тощо.

А тепер зі світу юнака перейдімо у світ дорослих і подивимось, як там справи виглядають. Нас мусить вразити страшне змагання й страшна конкуренція дослівно всюди, куди б ми не поглянули. Особиста конкуренція за краще становище, працю, кращі оцінки в школі, університеті; дуже сильні конкуренції в світі торгівлі й комерції і то часто дуже неперемірливими методами; змагання за виборні пости; змагання аматорських та професійних спортивних дружин, врешті газардові заклади та газардові ігри і вкінці — війни між державами. І все це тільки potwierджує знану засаду природної селекції, згідно з якою найбільш життєздатні, кваліфіковані й пристосовані до життя одиниці перемагають і затримують існування, а всі гірші й слабші — гинуть.

Висновок із цього дуже простий: змагання й конкуренція під найрізноманітнішими видами є незаперечною істиною щоденного життя і лежить в людській природі. Якщо Пласт хоче виховувати молодь до реального життя, він мусить цю істину брати до уваги.

Стільки про теорію, а тепер трохи про практику.

Приналежність юнака до Пласту тільки тоді має своє виправдання, коли вона приносить юнакові користь, тобто, якщо юнак робить поступ. Але мусить бути якесь мірило, певні критерії, на основі яких можна б ствердити, чи така користь і поступ в юнака є чи їх нема. Пласт до цього підходить дуже вміло. Де можна, він застосовує як засоби до росту й поступу юнака і рівночасно як мірило поступу юнака саме те, на що природа й психіка юнака наставлені — гру і змаг та їхні похідні: змагання індивідуальні, групові, спортові, міжгурткові, а як мірило — плюси, мінуси, точки, а також пластові проби та іспити вмілостей. Я не можу собі уявити, як можна говорити, наприклад, про спортову перемогу дружини, не подаючи вислідів точок. Ці точки й точкування впливають цілком природньо як вислід гри, і пов'язані так тісно із грою, що ледве, чи можна їх розділити.

Якщо б ми вилімінували гру й змагання із пластових занять, то Пласт перестав би бути атрактивним для молоді, а що більше, він утратив би свій характер і перестав би бути Пластом. Отже, мусимо їх у Пласті затримати, а затримуючи їх, мусимо затримати й те, що з них природно випливає — мірило їхнього успіху. Ці різні міри-критерії є засобами, і я в основному не бачу причини, чому б їх не можна було змінити, але під умовою, що така зміна буде уліпшенням. Ми випробували систему мірил і критеріїв у Пласті упродовж довгих років і було б дуже нерозумно, якби ми їх так з легкої руки проміняли на щось незнане й нове — тим більше, що такі самі способи й критерії успішно стосують не тільки інші скавтінгі, але поголовно всі навчальні заклади, школи, університети й військові академії зі славним Вест Пойнтом включно. Мені дуже дивно, що так багато виховників, як пише авторка "Зауважень", не погоджуються зі стосованими сьогодні у Пласті мірлами поступу, але ніхто досі ще не подав ніякої

пропозиції на їх зміну чи уліпшення. Невже в нікого нема кращого понад те, що маємо тепер?

Генезу написання "Зауважень матері пластуна" дало перебування її сина на таборі "Лісової Школи". Поручуючи основну справу, авторка дала "Лісовій Школі" щедро "на горіхи"; уважаю, що це теж потребує деякого в'яснення, а тому і до цього хочу зайняти становище.

Реферат "Лісової Школи" цілком свідомий того, що завжди і всюди є місце на уліпшення, і так справу поставлено від самого початку існування "Лісової Школи". А для того, щоб пізнати, що саме треба змінити чи уліпшити, при кінці кожного табору таборовики дістають анкету до виповнення, у якій вони дають свої зауваги, опінії та побажання. Анкети вони не мусять підписувати — отже не мають ніяких причин, щоб не подати своєї правдивої опінії. Саме вислід цієї анкети є найміродайнішим критерієм успіху чи неуспіху "Лісової Школи", бо тут самі таборовики дослівно "точкують" свій табір і своїх таборових провідників.

У 1971 році анкету повернуло 25 таборовиків. З того 23 заявило, що є вдоволені з табору, один не дав ніякої відповіді, а один дав відповідь не до теми. Ніхто не висловив невдоволення табором. Усі 25 заявили, що комендант табору був добрий, деякі аж розпливалися в похвалах і суперлятивах, а один тільки додав заувагу, що комендант мав замалий контакт з таборовиками.

23 апробували членів булави без застережень, один уважав, що підхід деяких членів булави треба справити, один уважав, що один член булави не знав добре свого матеріалу. Деякі члени булави підіставали ще певні характеристики (бо анкета питала про кожного члена булави окрема), але жодну з тих характеристик не можна уважати негативною.

У світлі вислідів цієї анкети дуже дивно контрастує критика авторки "Зауважень матері пластуна", яка гостро критикує цілий провід табору, закидаючи його членам навіть і те, що вони почувалися як на курорті й опалювалися на сонці.

Думаю, що можна вимагати від критиків "Лісової Школи", щоб вони приїхали на табір та подивилися на власні очі, як там усе виглядає — тим більше, що це, мабуть, єдиний пластовий табір у цілому світі, який може відвідувати хтонебудь і в будь-який час, без практично ніяких обмежень. Думаю теж, що об'єктивність критики дуже змаліє, як буде вона базуватися виключно на спостереженнях і думках висловлених іншими, хай і власного сина.

Так доходимо до тієї "примітивної" системи точкування, яку стосує "Лісова Школа" до таких великих "дітей". Щоб знати докладно, про що мова, подаю текст правильника точкування "Лісової Школи" 1971 року:

Точкування

1. Підставою точкування є 10 точок або 100%.

А. Кожний таборовик "Лісової Школи" може дістати точки за три ділянки і може дістати кожноразово від 0 до 10 точок.

Б. Ключ вартостей точок є такий:

9 — 10 точок — зразково

7 — 8 точок — дуже добре

5 — 6 точок — добре

3 — 4 точки — слабо

0 — 2 точки — незадовільно

2. Є три головні ділянки таборового точкування:

А. Пластова постава

Б. Провідництво

В. Теоретичне знання й практичне вміння

3. Пояснення до ділянки точкування:

А. Пластова постава — Пластовий закон у практиці; загальна поведінка (оцінки гурткового, упорядника, бунчужного, інструкторів, коменданта); ініціатива й самодіяльність; співпраця з іншими; відзначення й перестороги.

Б. Провідництво — виконання обов'язків провідника (гурткового, бунчужного, писаря, чергового дня, стійкового тощо); виконання доручень; підхід до проблем (завдань) та їх розв'язка; зарадність.

В. Теоретичне знання — знання виказане при переводженні зайнять; вислід з перевірки інструктора; іспити вмілостей (теоретична частина).

Г. Практичне знання — переводження зайнять з гуртками, інструкторство, іспити вмілостей (практична частина); українська (уживання української мови, термінів, інше).

До кожної ділянки можна додавати, за попереднім узгодженням, додаткові пояснення та згідно з ними переводити точкування.

4. Точкувати можуть:

таборовики — своїх гурткових; бунчужний — гурткових, чергових дня і кожного таборовика; гурткові — бунчужного; упорядники — членів своїх гуртків та гурткових; інструктори — таборовиків, зокрема за свої ділянки; комендант — писаря і таборовиків; кожний, кому провід табору доручить точкувати.

5. Техніка точкування:

А. Кожне вписане точкування піднесе або обнизить пересічний стан точкування таборовиків. Брак точкування натомість не має впливу на пересічний стан точкування таборовика.

Б. Кожне точкування треба вписувати на призначений на це блянокет таборового точкування.

В. Блянокет таборового точкування треба підписати й віддати кожного дня комендантові "Лісової Школи".

Г. Якщо заходить потреба дати точки за якісь надзвичайні справи, слід їх подати на другій сторінці блянокету й пояснити кому й за що.

Г. Точкування цілого табору на підставі блянокетів ведеться на табелі точкування табору.

Д. Табеля точкування висить на таборовій таблиці оголошень, щоб кожний таборовик міг щоденно бачити свій поступ. Точки вписується до табелі кожного другого дня.

До цього слід пояснити, що кожний таборовик завжди знає хто і за що його точкував і має право оспорювати ті точки, які, на його думку, є несправедливі.

Чи то через те, що ніхто не любить, щоб його точкували, чи то через якусь можливо справді укриту хибу цього правильника, система точкування дістала в таборовій анкеті тільки 6 голосів беззастережної апробати. Усі інші, хоч ніхто не посунувся так далеко, щоб ствердити, що точкування погане або не надається до вжитку, подають різні свої заваги, але жодна заввага не каже, як цю систему поправити чи уліпшити. Зауваги стверджують, що точкування є несправедливе; що різні інструктори різно точкують; що таборовики повинні самі менше точкувати; що таборовики точкують несправедливо; що точкування треба скасувати взагалі, тільки при кінці табору сказати, хто перейшов, а хто ні — і т. д.

Тому, що вже раніше був закид, що система точкування виховує опортуністів, я прошу всіх, хто може порадити, як створити кращу систему точкування, чи замінити її чимось кращим, зробити це на сторінках "Пластового Шляху". Я признаю слушність авторці "Зауважень матері пластуна", що система точкування не знаходить загальної апробати молоді і признаю, що досі провід "Лісової Школи" не зумів заступити її нічим кращим хоч система оцінювання, як показчика успішного покінчення вишколу, для нас є конечно потрібна.

На жаль, не можу признати слушности в інших закидах у бік "Лісової Школи".

Єдине місце, де підчеркувано, що це "збір ліпших з найліпших" було на карті зголошення, де сказано, що тільки 32 з найкращими вислідами іспиту будуть прийняті до табору. Це зовсім відповідає правді і є фактом, про який провід "Лісової Школи" хоче повідомити всіх потенційних кандидатів, щоб потім хто не мав жалю, як не стане для всіх на таборі місця (є тільки 32 місця).

У повідомленні про прийняття таборовика сказано дуже ясно: "До правильного однострою на "Лісовій Школі" належить охайна й естетична

зачіска і коротке волосся. Провід табору "Лісової Школи" застерігає собі право не прийняти до табору тих, в кого зачіска не буде згідна з підвищими вимогами". Я не вважаю, беручи під увагу повище, що є доцільним дискутувати про те, чи волосся було задовге чи незадовге.

Неписаним законом "Лісової Школи" є офіційно привітати як символ пластового авторитету та влади особу, що переводить перевірку табору, голову ГПРади, ГПБулави та КПСтаршин. Цей привіт відбувається у традиційній пластовій таборовій формі сполоху — збірки для перевірки пластової готовності табору й звіту. При цій збірці, як і при кожній іншій, ані приписи пластового впорядку, ані провід "Лісової Школи" не вимагають усмішки таборовика чи "погідного обличчя на команду". Називати цей вияв пошани до пластового авторитету мілітаризмом — це, на мою думку, давати доказ незрозуміння терміну мілітаризм. Але, якщо б хтось мав кращу пропозицію як пошанувати символ пластового авторитету і влади на таборах — дуже прошу відгукнутися.

Усі зайняття табору "Лісової Школи" йдуть за точно складеним планом і немає в них місця на нічого "на показ". Усе, що робиться, уживається практично, а якщо нема змоги чогось практично застосувати, того не робиться взагалі. Ні одне зайняття упорядковане цілого існування "Лісової Школи" не було спрепароване "на показ".

І врешті, я таки мушу запротестувати проти дуже поважного закиду, що таборовиків заохочувано висловлювати свої думки на те, щоб пізнати хто "добре", а хто "звихнено" думає, та що категорично відкинено думку "скритикувати" когось з інструкторів у таборовій газетці. Закид таких обмежень виглядає на принаймні цензуру, полоскання мізків та обмеження волі вислову, і я заявляю, що нічого такого, ані подібного на таборі "Лісової Школи" не мало місця. Навпаки, членів проводу табору критиковано і то не раз гостро при обговорюванні щоденних зайнять, де кожний мав змогу свobodно висловитися, на таборових вогниках і ватрах гуртків і табору, та карикатурами в таборових виданнях. Ніхто ніколи за те ніяких репресій не зазнав. Тих, що були таборовиками табору "Лісової Школи" в 1971 році, я прошу забрати голос в повищій справі на сторінках "Пластового Шляху".

Ці мої завваги вийшли надто довгі. На жаль, кожна критика має до себе те, що куди простіше й легше є скритикувати, ніж цю критику спростувати аргументами, фактами й доказами. Але дуже хотів би я, щоб наші критики, а таких нам таки дуже потрібно, не тільки критикували те, що може не раз і слід критикувати, але, щоб вони й подали одночасно поради, що і як поліпшити чи направити.

Думки до дискусії

ВИБРАНІ ДУМКИ ІЗ ЗВІТУ КОНФЕРЕНЦІЇ ПЛАСТОВИХ ПРОВІДНИКІВ В АВСТРАЛІЇ (5-6. XII. 1970)

Уривки, що їх подаємо нижче, — це вислови учасників Конференції при обговорюванні проблем Пласту в Австралії. Подаємо їх у нашій новій рубриці "Думки до дискусії", щоб узнати, чи ствердження австралійських друзів можна узагальнити і на інші країни, в яких діє Пласт.

Редакція

У багатьох випадках видно, що Пласт затратив свою найважливішу рису — елітарність, через масовість та загальне наставлення, що Пласт є організацією для молоді, без огляду на її якість.

Пласт був створений як елітарна організація. Творці Пласту — провідники високих якостей, передали нам цю велику пластову ідею, а ми — молодші пластуни, може через несприятливі обставини, затратили її, і тому Пласт тепер стоїть перед проблемами і невдачами.

Пласт зійшов на манівці, бо занехав селекцію, пластові обов'язки, закони і правильники, облишив пластову романтику і звичаї, а пустивсь на масовість і став більш розваговою організацією, ніж пластово-виховною.

У виховників є брак почуття обов'язку, відповідальності, точності, знання пластового ідеологічного матеріалу, пластового практичного вишколу і взагалі є брак охоти до пластування і виховування молоді.

Теперішнє старше пластунство скептично дивиться на "волю України", не має відповідного патріотичного чи пластового виховання; привикли, що як не виконають певних вимог, — то обійдеться і без них.

Але "оживлення" УСП вимагає і паралельного зрушення сеньйорату, який дотепер, на жаль, є дуже слабким прикладом самодіяльності... Твердимо, що старше пластунство не має таких ідеологічних основ, як сеньйори. Але як добре приглянемося, то насправді не так багато із сеньйорів мають ці ідеологічні підстави, особливо ті, що вступили із громадянства. В деяких випадках сеньйори починають надавати свій своєрідний тон Пластові, що, на жаль, далеко відбігає від пластового тону-характеру, хоча часто вони активно працюють для Пласту. Але вони не засвоїли собі пластового знання та ідеологічних підстав, поступають чи працюють на свій власний лад, попадаючи часто в колізію з пластовим законом, правильником і т. д.

Ми мусимо почати уздоровлення Пласту згори — від Уладу Пластунів Сеньйорів, який був створений для плекання Пласту.

ЮВІЛЕЙНИЙ РІК УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ

Головна Пластова Булава проголосила 1972 рік Ювілейним Роком Українського Пласту і з цієї нагоди видала таку оповістку:

Пластові 1971-го року сповнилося шістдесят років. Також у тому році минуло 50 років із часу заснування Пласту на Закарпатті. В історії Пласту було багато закрутів: після блискучого розвитку Пласту по першій світовій війні прийшла заборона його на Волині (1929), а згодом у Галичині (1930), були різні форми існування нашої організації під час советської і німецької окупацій, було стихійне відродження у таборах Ді-Пі у 1945 році, що закінчилося розпорошенням членства по всьому світі, а тепер — життя у різних країнах під впливом різних культур та в несприятливому сучасному ідейному підсонні, такому далекому від пластових ідеалів. А проте, Пласт за час свого 26-річного перебування в діаспорі зберіг свою ідейну та організаційну одність, упродовж 60-річного існування зумів пристосувати свої форми і засоби до цілком різних обставин, завжди діяв із прицілом у майбутнє, завжди був і є молодим, бо знаходить спільну мову з dorостаючим поколінням, не змінюючи своїх ідейних основ.

Життєздатність Пласту не тільки в його вічно живих і благородних ідеалах служби Богові та Україні, любові ближнього, у гарті духа і тіла, в житті у природі, але й у його організаційній структурі, у формах і засобах праці, які забезпечують наявність у його рядах членства різного віку, а з тим і можливість збереження тяглості у праці, переємність традицій, постійний доплив свіжих сил, а поруч із цим і спроможність зберігати українську духовність і культурні надбання дальших поколінь.

Пласт чи не єдина українська організація, яка упродовж 60-ти років, хоча й змінювала свою назву чи форми праці, завжди діяла там, де була потреба служби: участь пластунів у визвольних змаганнях, харитативна праця (опіка над пораненими, інвалідами, в'язнями, полоненими, могилами полеглих), провідна роль пластунів у студентському житті, спорті, організуванні літніх осель для дітей і молоді, опіка над юнацтвом у Німеччині,

врешті активність Пласту на різних відтинках життя в нових країнах поселення, а зокрема здійснювані Пластом постійні дослідження проблем виховання в умовах діаспори, праця Пластового Конгресу, видавнича діяльність, праця пластунів у шкільництві та цілий ряд акцій, що пособляють національному вихованню, — усе це переконує, що Пласт сьогодні — це органічна частина виховного плану української спільноти, що сьогодні вже в нових країнах виросло в Пласті нове покоління молодих, які відчувають себе повновартними членами суспільства країн проживання, але з яскравим і глибоким відчуттям українства.

Святкування 60-річчя Пласту почнуться Крайовою Зустріччю в Австралії 24-го грудня 1971. Передбачена в ній участь пластуна із США та Канади. Відбудуться Зустрічі для пластуна в Аргентині, Німеччині та Великобританії, а **від 19 до 27-го серпня 1972 відбуватиметься Ювілейна Міжкрайова Пластова Зустріч в Іст Четгем** для всіх пластових поколінь США та Канади.

Гаслом життя та праці в ювілейному році буде гасло:

“Не пристосовуймося до часу, а визначаймо час собою”, тобто — не будьмо пристосовуванцями до епохи, визначаймо її риси собою, своєю духовністю. Здійснення цього гасла — це передумова дальшого існування та правильної дії Пласту, збереження його правдивого обличчя.

Обставини, в яких живемо в діаспорі, завжди будуть для нас несприятливими. Силу для поборювання таких обставин завжди можемо черпати із заповітів основоположника Пласту Дрота, Сірого Лева, Цюпи Паліїв. Дрот писав: “Будьте пластунами самі собою і для себе, без почуття, що робите жертву із себе ідеї, будьте пластунами без пози. Залишайтеся, друзі, при нашому гаслі “Скоб!”: сильні — тобто самопевні, красні — отже ідейні, обережні — розважні, бистрі — розумні”.

Вступаючи у святкування нашого 60-річчя, глибше і частіше усвідомлюймо собі істину: доки пластова лілейка буде тісно сплетена в одне з тризубом, не тільки на однострою, але в думках і почуттях наших, доти Пласт буде Пластом, навіть і тут у діаспорі — далеко від України.

С К О Б !

Пл. сен. Василь Палієнко
голова ГПБ

Пл. сен. Степан Мармаш
ген. секретар ГПБ

МАРНОТРАТСТВО ДРУКАРСЬКОЇ ФАРБИ І... НАРКОТИКИ

Саме скінчив я читати 3-тє число “Пластового Шляху” та із приємністю стверджую, що своєю тематикою “П. Ш.” дуже усучаснився, а тим самим має всі дані, щоб потрапити в руки старшого юнацтва і старшого пластуна. Не можу сказати цього про перше число, яке на 68-ох сторінках мало аж 42 сторінки присвячені... сеньйоратові! Таке марнотратство є попросту гріхом, що кличе до неба за помстою. Чи ж сеньйорат це основне питання Пласту? Із першого числа виходило, що так. На мою думку, теми сеньйорату зужили в Пласті такі тисячі годин часу, гальони друкарської фарби і тони паперу, що час про них говорити якнайменше...

Стосовно статті М. Кузьмовича “Надуживання наркотиків та питання виховання молоді”, то маю застереження вже до першого слова титулу статті. Бож кожному відомо, що не тільки “надуживання”, але й “уживання” наркотиків є шкідливим. У статті мало сказано про наслідки уживання наркотиків, а це, на мою думку, важливіше, ніж детальний поділ наркотиків на більше шкідливі і на менше шкідливі, котрі з них легше набуті і т. д. Це “добрі” поради для того, що ставить “перші кроки” в уживанні, чи — як каже автор — “надуживанні” цієї біди.

Олександр Нагорняк

“ПО-ПЛАСТОВОМУ”

Маю для Вас моральну проблему. Останніми роками ми вже не говоримо про такі речі, як: “що має в данім випадку добрий пластун зробити?” Але, ось стався випадок, що один пластун написав критичного листа до газети... Але краще мені почати історію з її початку.

Під час останнього літа гостювало у мене двоє пластунів (УСП), з рамени проєкту “Нагоди для молоді” канадського уряду. І забажали вони поїхати до міста Давфин на український фестиваль. Їхали удвох, “на палець”, — туди і назад. “Ого — скажуть читачі — Вовк думає, що це моральна проблема!” Зовсім ні. Слухайте далі: уже темної ночі приїхали мої пластуни, по дорозі назад, до містечка на 30 миль від моєї хати. Мотелі були переповнені, а поліція не дозволила їм переспатися в парку. Отож пішли вони до українського монастиря у цьому містечку і просили там нічлігу. Одначе, хоча були чемні, чисті і розповіли свою дилему українською мовою, брат-дверник крізь щілину перестрашеним голосом казав їм забиратися геть. А вони обоє віруючі католики! Чи це не знаменита алегорія Вифлиему?

От тоді мій пластун у молодечому розчаруванні скомпонував інтелегентного і влучного листа до “Едмонтон Джирнал”. Лист мав сильний “людський” інтерес, був цікаво написаний, тож зразу його опублікували.

Можете собі уявити, який відгук обурення пролунав по всій околиці. Ще добре, що ніхто з монахів не зробив помилки і не відповів на цього листа, бо це була б лише непотрібна і шкідлива полеміка.

А тепер наша моральна проблема: чи не було б більш доцільно і “по-дорослому” цього листа написати безпосередньо до того монастиря? Або ж хоч до української, а не канадської газети? Чи цей лист не пошкодив “українській справі”? Чи було це по-джентельменськи накидатись на цю інституцію, і так уже кволу? Чи взагалі було доречно писати такого листа? Чи було це по-пластовому?

Не зраджу Вам моїх почувань у цій справі. Я лише тішуся, що питання “чи це по-пластовому?” ще й далі актуальне.

А яка Ваша думка на це?

Вовк

ОСТАТОЧНІ ВИСЛІДИ НАШОЇ АНКЕТИ

У числі 3 (71) “Пластового Шляху” ми подали були перші чисельні висліди нашого запитника-анкети. Сьогодні подаємо її остаточні висліди. Подаємо дійсні числа відповідей на поодинокі питання, а не відсотки.

Одержали ми всього 70 виповнених анкет. Не всі особи, одначе, висловили свої погляди на всі питання, тож не завжди додані числа дають суму 70.

ОСОБИСТІ ДАНІ. Анкету виповнило: 54 мужчини і 14 жінок (не подано: 2). Із того: 13 членів УСП, 49 членів УПС, 4 члени Пластприяту, 4 не-пластунів або не подано. Із цього 40 було з великих пластових осередків, 21 з малих або середніх, а 5 самітників. Розподіл по країнах: США — 38, Канада — 27, Німеччина — 2, Австралія, Англія, Аргентина — по одному.

ФОРМА ЖУРНАЛА. В загальному 56 читачів висловили своє задоволення із форми журналу, а 9 було незадоволених формою. Кількість сторінок бажає збільшити: 18 читачів, зменшити — 2, а 45 вважають, що треба залишити так, як є. Багато читачів додало тут дописку, що варто було б видавати журнал частіше ніж 4 рази в році. Обкладинку хоче змінити 25 читачів, залишити стару — 40 читачів. Теж 23 читачі хотіли б додати ілюстрації — навіть зі збільшеним коштом передплати за журнал. Зате 41 читачів є проти цього, хоч і з них багато було б задоволених із ілюстрацій, але не ціною підвищеної передплати. Переважлива більшість (54 до 13) вважає, що варто часто переводити різні анкети-запитники.

ЗМІСТ ЖУРНАЛА. У цій частині анкети ми запитували читачів, чи вони погоджуються із різними твердженнями. Подаємо нижче висліди в

такій формі: питання — число відповідей "так, погоджуюсь" — число відповідей "не погоджуюсь" — число відповідей "частинно погоджуюсь".

"ПШ віддзеркалює вірно думки пластунів": 21-13-32

"ПШ не дає змоги молодшим пластунам висловитись": 13-31-15

"ПШ повинен бути хронікою пластового життя": 15-25-28

"Зміст журналу не є досить сучасний": 25-17-24

"У ПШ треба більше живої дискусії на пекучі теми дня": 49-3-16

"ПШ повинен бути форумом, на якому будуть обговорювані проблеми Пласту": 61-1-5

"ПШ повинен прослідити opinii всіх сегментів пластової братії і Пластприяту": 50-8-8

"ПШ повинен притягнути до співпраці більше молодих пластунів": 58-0-9

"ПШ повинен присвятити більше уваги проблемам Пластприяту": 30-18-20

"ПШ повинен вийти поза вузьке коло Пласту і присвятити більше уваги загальноукраїнським питанням": 29-18-20

Одним словом — більшість наших читачів вважає, що "ПШ" повинен бути журналом, присвяченим дискусійним та іншим статтям про пластову і молодецьку проблематику. Він повинен притягнути до співпраці всі сегменти нашої організації, головню молодь. Він не повинен бути журналом хроніки, а радше проблем і дискусій.

Opinia була поділена щодо доцільності поширювання нашого журналу поза гласові рамки, але більшість висловила за тим, хоч частинно.

Щодо дотеперішнього змісту журналу, то він сподобався 50-ом читачам, а не сподобався 10-ом. Але з дальших відповідей бачимо, що "ПШ" дотепер не цілком виконував свою функцію.

РУБРИКИ В ЖУРНАЛІ. Дотеперішні рубрики дістали таку оцінку:

	збільшити	зменшити	залишити	виключити
	як є			
Виховно-методичні проблеми	33	6	26	1
Ідеологія Пласту	9	8	45	1
Оточення Пласту — українці				
в діаспорі	40	4	19	1
Оточення Пласту — не-українське	40	2	21	1
Трибуна молодих	54	-	11	1
Хроніка пластового життя	16	5	33	11
Організаційно-устроєві справи	9	7	41	7
Чужомовна бібліографія				
про Україну	36	3	19	8

Щодо введення нових рубрик і відділів, наші читачі висловились так:

	Варто ввести	Не варто	Ввести, але небагато
Джерела історії Пласту	30	5	31
Бібліографія пластових видань	45	5	17
Куток Пластприяту	34	8	26
Дискусійний форум	49	1	16
Пл. життя у країнах поселення	37	6	22
Сгляд молодечої преси	43	6	16
Передруки з курінних журналів	20	9	38

З попереднього ясно, що наші читачі бажають якнайбільше дискусій, статей на пекучі теми дня, головню про молодь та її проблеми. Популярними теж є всілякі бібліографічні дані. Зате дуже не популярними є: хроніка, пластова ідеологія, організаційні справи тощо.

Треба згадати тут, що — згідно з бажаннями наших читачів — ми ввели, або поширили всі ті відділи, які популярні поміж нашими читачами, якщо на це знайшли ми відповідну людину, яка даний відділ вела б. Стараємось розпочати й інші нові рубрики та відділи. Зате стараємось давати менше тих тем і рубрик, які не цікаві нашим читачам.

Крім вичисленої статистики, дуже велике число анкет мало різні інші сугестії, думки, коментарі, завваги, побажання. Багато з них дуже влучних та актуальних. У попередніх числах "ПШ" ми подавали деякі уривки з листів і завваг. Всі їх важко нам помістити, але наші читачі можуть бути певні, що всі їхні завваги і сугестії були уважно прочитані і взяті на увагу. Багато з них ми вже проводимо в життя.

ПЛАСТОВА ГОТОВІСТЬ. Із одержаних анкет ми дістали таких нових співпрацівників: зголосились до праці в Редакції — 9, зголосились на постійних дописувачів — 4, зголосились на непостійних співпрацівників та дописувачів — 18, зголосились до помочі іншим способом — 11. Себто на 70 анкет, 42 особи подали свою готовість до праці для журналу!

Усім їм належить наша щира подяка. Дякуємо теж усім тим, які не пожалували дрібки труду, а виповнили анкету і прислали її нам. Завдяки їм наш журнал стане кращим, цікавішим... А всім тим, які свого погляду не подали, нехай стане жаль...

Редакція